

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

**Institut prezidenta České republiky se zaměřením na
problematiku volby prezidenta republiky**

Albert Maršál

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra práva

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Albert Maršál

Podnikání a administrativa

Název práce

Institut prezidenta České republiky se zaměřením na problematiku volby prezidenta republiky

Název anglicky

The Institute of Presidency in the Czech Republic Focused on Presidential Election

Cíle práce

V první části bakalářské práce bude cílem vytyčení teoretických východisek pro institut prezidenta republiky v právním řádu České republiky se zaměřením na problematiku voleb do funkce prezidenta v České republice a vybraných státech EU. Pro cíl praktické části práce bude stanovena hypotéza, zda-li financování volebních kampaní jednotlivých kandidátů při přímé volbě prezidenta probíhalo v souladu s platnými právními předpisy.

Metodika

V teoretické části práce bude použita analýza právních předpisů, relevantních odborných článků a odborné literatury, bude provedena literární rešerše a komparace volebních systémů ve vybraných státech. V praktické části práce, která bude navazovat na teoretická východiska, bude použita ekonomická analýza a komparace financování volebních kampaní s návazností na soulad s platnými právními předpisy. Metodou syntézy budou vyhodnoceny výstupy provedené ekonomické analýzy a komparace.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Doporučené zdroje informací

- Gerloch, Aleš, Jiří Hřebejk a Vladimír Zoubek. Ústavní systém České republiky. 5.vyd. Plzeň: Aleš Cenek, s.r.o., 2013, 516 s. ISBN 978-807-3804-237
- Jirásek, Jiří a kolektiv. Ústavní základy organizace státu. 1.vyd. Praha: Leges, 2013, 368 s. ISBN 978-80-87576-57-1
- Koudelka, Zdeněk. Prezident republiky, s předmluvou Václava Klause. 1.vyd. Praha:Leges, 2011, 224 s. ISBN 978-80-87212-95-0
- Potůček, Martin, Jiří Musil a Miroslava Mašková. Strategické volby pro českou společnost:teoretická východiska. 1.vyd. Praha: Slon, 2008, 375 s. ISBN 978-80-86429-86-1
- Sládeček, Vladimír, Vladimír Mikule a Jindřiška Syllová. Ústava České republiky komentář. 1.vyd.Praha:C.H.Beck, 2007, 946 s. ISBN 978-80-7179-869-9
- Suchánek, Radovan, Jirásková, Věra a kol. Ústava České republiky v praxi: 15 let platnosti základního zákona. 1. vyd. Praha: Leges, 2009, 383 s. ISBN 978-80-872-1218-5
- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Vyhláška č. 294/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o volbě prezidenta republiky
- Zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky)

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Mgr. Denisa Cívínová

Elektronicky schváleno dne 10. 9. 2014

JUDr. Jana Borská

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 11. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Institut prezidenta České republiky se zaměřením na problematiku volby prezidenta republiky" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 16. března 2015

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Mgr. Denise Cívínové za poskytnuté cenné rady, připomínky, odborné vedení a vstřícný přístup při zpracování této práce.

Institut prezidenta České republiky se zaměřením na problematiku volby prezidenta republiky

The Institute of Presidency in the Czech Republic Focused on Presidential Election

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá volbou prezidenta republiky v právním řádu České republiky. Předmět zkoumání spočívá v ověřování, zda jednotliví kandidáti na post hlavy státu postupovali při financování své volební kampaně v souladu s platnými právními předpisy. Práce charakterizuje všeobecná východiska institutu prezidenta republiky zaměřená na jeho volbu, následuje analýza hospodaření kandidátů s finančními prostředky na volební kampaň v návaznosti na soulad se zákonem a nakonec jsou metodou syntézy vyhodnoceny výsledky. Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že většina kandidátů postupovala v mezích zákona až na Jana Fischera a určité pochybnosti existují i u Miloše Zemana a Jiřího Dienstbiera. V průběhu prováděné analýzy bylo dále zjištěno, že současný zákon upravující volbu prezidenta obsahuje určité nedostatky, které by se měli do příští volby odstranit.

Klíčová slova: zákon, prezident, volby prezidenta, volební systém, financování volební kampaně, kandidát, přímá volba, nepřímá volba, ústava

Summary

This bachelor thesis deals with presidential election in the legal order of the Czech Republic. The subject of the research is to check whether individual candidates were proceeding in an accordance with applicable legislation during the campaign financing. The thesis defines general options for election of the president of the republic, that is followed by an analysis of how each candidate managed their financial resources in order to support their campaign and its possible violations of law. All results are evaluated at the end by method of synthesis. The research has shown that most candidates acted within the

confines of law except for Jan Fisher. Some doubts also rose against Miloš Zeman and Jiří Dienstbier. During the analysis it was also discovered that the current law regulating the presidential election has certain deficiencies which should be removed before the next election takes place.

Keywords: law, president, presidential election, voting system, campaign finance, candidate, direct election, indirect election, constitution

Obsah

1	Úvod	11
2	Cíl práce a metodika.....	12
2.1	Cíl práce.....	12
2.2	Metodika	12
3	Teoretická východiska.....	13
3.1	Prezident v právním řádu České republiky.....	13
3.1.1	Pravomoci	14
3.1.2	Trestní odpovědnost.....	14
3.2	Volby 1918 – 1989	16
3.2.1	Volby 1918	16
3.2.2	Volby 1920	16
3.2.3	Volby 1927 - 1948	18
3.2.4	Volby 1948 - 1957	19
3.2.5	Volby 1964 - 1985	21
3.2.6	Volby 1989	21
3.3	Volby prezidenta v České republice před zavedením přímé volby	23
3.3.1	Podmínky volitelnosti	23
3.3.2	Postup volby	24
3.3.3	Volby 1993 a 1998.....	25
3.3.4	Volby 2003 a 2008.....	26
3.4	Současná podoba prezidentských voleb v České republice.....	28
3.4.1	Klady versus zápory přímé volby	28
3.4.2	Okolnosti zavedení přímé volby	29
3.4.3	Přijetí návrhu přímé volby	31
3.4.4	Právní úprava přímé volby prezidenta v České republice	31
3.4.5	Od nominace k výsledkům voleb v roce 2013.....	34
3.4.6	Všeobecná východiska financování předvolebních kampaní	37
3.5	Volba prezidenta Slovenské republiky	39
3.5.1	Hledání prezidenta	39
3.5.2	Způsob volby před přímou volbou.....	39
3.5.3	Přímá volba	40
4	Praktická část.....	43
4.1	Financování volebních kampaní jednotlivými kandidáty.....	43
4.1.1	Karel Schwarzenberg	43
4.1.2	Miloš Zeman	46
4.1.3	Taťána Fischerová	49
4.1.4	Zuzana Roithová	50
4.1.5	Jiří Dienstbier.....	53
4.1.6	Vladimír Franz	55
4.1.7	Jan Fischer	57
4.1.8	Jana Bobošíková	59
4.1.9	Přemysl Sobotka	60
5	Zhodnocení	62
6	Závěr	65
7	Seznam použitých zdrojů	66
7.1	Odborná literatura	66

7.2	Právní předpisy	68
7.3	Internetové zdroje	69

Seznam grafů a tabulek

Tab. 1:	Výsledek prvního kola prezidentských voleb v roce 2013	36
----------------	--	----

Tab. 2:	Výsledek druhého kola prezidentských voleb v roce 2013	37
----------------	--	----

Graf č. 1:	Rozložení veškerých příjmů na volební kampaň Karla Schwarzenberga	44
-------------------	---	----

Graf č. 2:	Rozložení veškerých výdajů na volební kampaň Karla Schwarzenberga	45
-------------------	---	----

Graf č. 3:	Rozložení veškerých příjmů na volební kampaň Miloše Zemana.....	47
-------------------	---	----

Graf č. 4:	Rozložení veškerých výdajů na volební kampaň Miloše Zemana	48
-------------------	--	----

Graf č. 6:	Rozložení veškerých výdajů na volební kampaň Taťány Fischerové	50
-------------------	--	----

Graf č. 8:	Rozložení veškerých výdajů na volební kampaň Zuzany Roithové.....	52
-------------------	---	----

Graf č. 9:	Rozložení veškerých příjmů na volební kampaň Jiřího Dienstbiera	53
-------------------	---	----

Graf č. 10:	Rozložení veškerých výdajů na volební kampaň Jiřího Dienstbiera.....	54
--------------------	--	----

Graf č. 11:	Rozložení veškerých příjmů na volební kampaň Vladimíra Franze	55
--------------------	---	----

Graf č. 12:	Rozložení veškerých výdajů na volební kampaň Vladimíra Franze	56
--------------------	---	----

Graf č. 13:	Rozložení veškerých výdajů na volební kampaň Jana Fischera.....	58
--------------------	---	----

Graf č. 14:	Rozložení veškerých příjmů na volební kampaň Přemysla Sobotky	60
--------------------	---	----

Graf č. 15:	Rozložení veškerých výdajů na volební kampaň Přemysla Sobotky	61
--------------------	---	----

Seznam zkratek

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

ČSÚ – Český statistický úřad

DEU – Demokratická unie

HZDS – Hnutí za demokratické Slovensko

SDKÚ – Slovenská a demokratická křesťanská únia

KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

KSČ – Komunistická strana Československa

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

LSU – Liberálně sociální unie

ODA – Občanská demokratická aliance

ODS – Občanská demokratická strana

PR – Public relations

TOP 09 – liberálně – konzervativní politická strana

US – Unie svobody

VV – Věci veřejné

1 Úvod

V roce 2012 a 2013 byla volba prezidenta často diskutovaným tématem v celé společnosti České republiky a to zejména v důsledku přijetí nové právní úpravy, která změnila původní nepřímou parlamentní volbu na volbu hlavy státu přímo občany. Avšak zástupci české politiky se k tématu řešící způsob ustavení hlavy státu vraceli téměř před každou novou volbou, poněvadž každá předcházející s sebou nesla určité problémy se zvolením. Po rozpadu Československé republiky bylo předloženo několik návrhů počítající s přímou volbou prezidenta. Finální návrh se nakonec podařilo schválit Poslaneckou sněmovnou až na konci roku 2011 a Senátem v únoru roku 2012. Nicméně důležitým aktem bylo také schválení prováděcího zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky, který například vymezuje úkoly volebních orgánů, reguluje podávání kandidátních listin, upravuje zásady hlasování, zjišťování výsledků a například definuje možnosti soudního přezkumu.

Zavedení přímé volby s sebou přineslo novou praxi, které se museli podrobit občané, kandidáti, ale i například státní orgány. Výše zmiňovaný prováděcí zákon také formuluje zpřísněná pravidla financování volebních kampaní, jejichž dodržování je pak zkoumáno v praktické části práce.

První část práce zahrnuje kapitolu se základní charakteristikou institutu prezidenta v právním řádu České republiky. Následující kapitola předkládá obraz, jak fungovala a jak probíhala volba prezidenta v počátcích Československé republiky a jak se vyvíjela v souvislosti s nástupem totalitního režimu. Další kapitola práce se zabývá volbou hlavy státu po vzniku samostatné České republiky, včetně průběhu voleb od tohoto okamžiku až do roku 2008, kdy se naposledy o zvolení prezidenta republiky postaral Parlament. Předposlední kapitola řeší současnou úpravu volby, co předcházelo přijetí pozměňovacího zákona, průběh prvního přímého zvolení a výklad ustanovení týkající se financování volební kampaně, který se stává východiskem pro druhou část práce. Posledním námětem první části je právní úprava volby hlavy Slovenské republiky.

Druhou část práce (praktickou) tvoří analýza financování volebních kampaní jednotlivými kandidáty na prezidenta republiky ve volbách v roce 2013 a sleduje se dodržování podmínek financování stanovených zákonem.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Stěžejním cílem této bakalářské práce je zodpovězení hypotézy, zda-li jednotliví kandidáti na prezidenta České republiky postupovali při financování volebních kampaní v historicky první přímé volbě hlavy státu konající se v roce 2013 podle platných právních předpisů, zejména pak podle zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky, který byl přijat v souvislosti se změnou způsobu volby prezidenta. Hypotézu se práce bude snažit potvrdit, popřípadě vyvrátit, především proto, že jedním z východisek tohoto zákona je povinnost kandidátů transparentně hospodařit s finančními prostředky souvisejícími s volební kampaní, tento zákon navíc oproti původnímu způsobu voleb zpřísnil pravidla, která museli kandidáti při financování kampaně dodržet.

Dílčím cílem práce je přiblížit hospodaření kandidátů s finančními prostředky v průběhu volební kampaně a dále charakteristika teoretických východisek relevantních pro institut prezidenta republiky v právním řádu České republiky se zaměřením na problematiku volby hlavy státu včetně historického kontextu volby spolu s problematikou volby prezidenta v právním řádu Slovenské republiky.

2.2 Metodika

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Obě části vychází ze studia odborné literatury, relevantních právních předpisů a další zdrojů. Teoretická část je zpracována formou literární rešerše a zahrnuje analýzu problematiky volby prezidenta České republiky a volby prezidenta Slovenské republiky.

Praktická část práce se opírá především o ekonomickou analýzu vyúčtování volebních kampaní jednotlivých kandidátů na prezidenta republiky (včetně grafického znázornění) s návazností na sledování dodržování zákonem stanovených pravidel financování kampaní uvedených v zákoně č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky. Za pomoci metody syntézy získaných poznatků je v závěru bakalářské práce zodpovězena hypotéza, jež byla formulována v cíli práce.

3 Teoretická východiska

3.1 Prezident v právním řádu České republiky

Právní řád České republiky vychází ze zásad parlamentní demokracie. Prezident je systematicky řazen k moci výkonné. Ačkoli forma vlády České republiky odpovídá parlamentnímu modelu, ústava prezidentu republiky přiznává relativně významné postavení (KUNŠTÁT, 2005/1).

Institut prezidenta je zakotven v člancích 54 – 66 zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky (dále jen „Ústava ČR“). Charakteristika prezidenta jako hlavy státu (čl. 54 odst. 1 Ústavy ČR) může vnuknout domněnku, že je orgánem nejvyšším, nadřazeným ostatním orgánům. Avšak takový způsob výkladu v právním řádu České republiky není správný. „*Prezident nemůže libovolně vstupovat do pravomocí jiných orgánů, ale ani jiné orgány se nemohou zmocnit pravomocí prezidenta.*“ (KOUDELKA, 2011). Toto označení navazuje na čl. 63 odst. 1 písm. a) Ústavy ČR, který říká, že prezident zastupuje stát navenek. Byť jde o ustanovení z oblasti prezidentských kompetencí, nejedná se o rozhodovací pravomoc, jde spíše o doplněk reprezentační funkce (KYSELA, 2008).

Od roku 2013 je prezident volen přímo podle ústavního zákona č. 71/2012 Sb., o zavedení přímé volby prezidenta, viz kapitola 4.

Po zvolení následuje akt složení slibu, kterým se hlava státu ujímá své funkce. Slib věrnosti České republice skládá do rukou předsedy Poslanecké sněmovny na společné schůzi obou komor. Tímto dnem začíná pětiletá lhůta volebního období. Z toho je zřejmé, že slib nemůže být pronesen před skončením funkčního období aktuálního prezidenta. Délka volebního období může být prodloužena maximálně za podmínky nouzového stavu, stavu ohrožení či válečném stavu, avšak maximálně o šest měsíců, jak uvádí čl. 10 ústavního zákona č. 110/1998 Sb. (PAVLÍČEK, 1998).

Kandidovat na prezidentský úřad je svobodná volba každého občana, stejně tak se prezident svého postu může svobodně vzdát. Abdikace prezidenta se podává do rukou předsedy senátu podle čl. 61 Ústavy ČR. Další možností ukončení funkce je uplynutí volebního období, smrt a neslučitelnost funkce. Poslední jmenovaná možnost je spíše teoretická, jelikož je nepravděpodobné, aby prezident přijal jinou neslučitelnou funkci a vzdal se postu hlavy státu (KOUDELKA, 2011).

V případě neobsazeného postu prezidenta nebo fyzické či mentální indispozici, přísluší výkon pravomocí předsedovi vlády resp. předsedovi Poslanecké sněmovny (předsedovi Senátu v případě rozpuštěné Sněmovny), v závislosti o jakou pravomoc se jedná (čl. 66 Ústavy ČR).

3.1.1 Pravomoci

Vyvstává otázka, zda se změnila kompetence hlavy republiky po přijetí zákona o zavedení přímé volby prezidenta, zda se posílil prezidentský mandát. Odpovědí je, že novela Ústavy ČR žádnou novou pravomoc do rukou prezidenta nesvěřila ani mu žádnou neubrala. Pravomoci můžeme dělit na pravomoci nepodléhající kontrasignaci a pravomoci podléhající kontrasignaci předsedou vlády nebo jím pověřeným členem vlády. První zmíněné jsou uvedeny v čl. 62 Ústavy ČR a kompetence podléhající spolupodpisu nalezneme v čl. 63 Ústavy ČR. Prezident podle čl. 54 odst. 3 Ústavy ČR není z výkonu své funkce odpovědný. Toto ustanovení nabývá významu například při výkonu již zmíněných kontrasignovaných pravomocí. *„Spolupodpisem předseda vlády nebo příslušný ministr bere na sebe odpovědnost z rozhodnutí. Odpovědnost z výkonu veřejné moci tak přechází na vládu, druhou složku exekutivy, které může být případně Poslaneckou sněmovnou vyslovena nedůvěra.“* (NĚMEC, KUTA, 2009). Je třeba zmínit, že prezident je plně neodpovědný i při výkonu pravomocí, o kterých rozhoduje sám bez nutnosti spolupodpisu, což může z části naznačovat východiska Ústavy ČR i z principů autokratické vlády (PAVLÍČEK, 2003). Například jmenování předsedy vlády, veto zákona a jmenování Bankovní rady ČNB je možné zařadit mezi pravomoci autokratického charakteru, poněvadž kontrasignace se nevyžaduje a prezident ani za taková rozhodnutí není odpovědný, přesto by mohly ovlivnit chod ústavního a politického systému (KYSELA, 2008). Hlava republiky má další oprávnění uvedená v čl. 64 Ústavy ČR. Může se účastnit schůzí obou komor Parlamentu, jejich výborů a komisí, schůzí vlády a má právo projednávat s jejími členy otázky, které patří do jejich působnosti.

3.1.2 Trestní odpovědnost

Hlava státu disponuje indempnitou, není tedy odpovědný za spáchané trestné činy, přestupky či správní delikty, kterých se dopustil v době výkonu své funkce. Za tyto činy nemůže být stíhán ani po skončení funkčního období (KOUDELKA, 2011).

Výše poznamenaná ústavní neodpovědnost z výkonu své funkce může být v jednom případě prolomena. Čl. 65 odst. 2 Ústavy ČR odkazuje na možnost stíhání prezidenta před Ústavním soudem, na základě žaloby podané Senátem se souhlasem Poslanecké sněmovny, pro spáchání specifického ústavního deliktu velezrady nebo hrubého porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku. Velezrada se může dopustit jen prezident. Je definována jako jednání prezidenta republiky proti svrchovanosti a celistvosti republiky, jakož i proti jejímu demokratickému řádu. Hrubé porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku je nové ustanovení, které bylo přidáno do čl. 65 Ústavy ČR po přijetí zákona o zavedení přímé volby prezidenta. Tím se rozšířila možnost postihu prezidenta. Pojem „ústavní pořádek“ je obsažen v čl. 112 odst. 1 Ústavy ČR a tvoří jej Ústava, Listina základních práv a svobod, ústavní zákony přijaté podle této Ústavy a ústavní zákony Národního shromáždění Československé republiky, Federálního shromáždění Československé socialistické republiky a České národní rady upravující státní hranice České republiky a ústavní zákony České národní rady přijaté po 6. červnu 1992.

Za takovýchto podmínek je hlava státu sankciována ztrátou způsobilosti tuto funkci znovu nabýt. Návrh podání ústavní žaloby Senátu je přijat při souhlasu třípětinové většiny přítomných senátorů a souhlas Poslanecké sněmovny je přijat při souhlasu třípětinové většiny všech poslanců. Pokud Poslanecká sněmovna neodsouhlasí návrh podání ústavní žaloby do třech měsíců, platí, že souhlas nebyl dán.

3.2 Volby 1918 – 1989

3.2.1 Volby 1918

Rok 1918 byl pro český národ významný vznikem samostatného Československého státu, který se uskutečnil na základě zákona č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu Československého. Tato skutečnost si vyžadovala přijetí nových ústavních aktů.

Dne 18. října 1918 profesor T. G. Masaryk, tehdejší předseda zatímní československé vlády a ministr financí, podepsal dokument „Prohlášení nezávislosti československého národa zatímní vládou československou“, který nejkompletněji stanovil východiska ústavy nového státu (BROKLOVÁ, 2001).

Institut prezidenta republiky byl zakotven v zákoně č. 37/1918 Sb. z. a n., o prozatímní ústavě. Prezidenta republiky volilo Národní shromáždění za přítomnosti dvou třetin poslanců a dvoutřetinové většiny přítomných (§ 6 zákona č. 37/1918 Sb.). Trvání jeho úřadu bylo stanoveno až do doby, kdy bude zvolena hlava státu konečnou ústavou (§ 7 zákona č. 37/1918 Sb.).

Masaryk byl poprvé označen za držitele výkonné moci, tedy za prezidenta republiky, dr. Edvardem Benešem ve II. memorandu o rozhodnutích, která byla provedena na jednáních československé prozatímní vlády s vůdci domácího odboje 4. listopadu 1918 (BROKLOVÁ, 2001).

Dne 14. listopadu 1918 proběhlo jednání poslanců samostatného zákonodárního sboru na Malé Straně. Masaryk se zasedání přímo neúčastnil, jelikož v tu dobu pobýval v zahraničí. Během jednání se předseda Karel Kramář ujal slova a prohlásil Masaryka za prezidenta Československé republiky, přičemž všichni zúčastnění souhlasili. Masaryk se ve skutečnosti stal prezidentem, aniž by proběhla volba, neexistovala žádná kampaň ani protikandidáti (ČERNÝ, 2008a).

3.2.2 Volby 1920

Již v roce 1920 se konala druhá prezidentská volba na základě nové ústavy, která byla přijata Národním shromážděním dne 29. února 1920. Jednalo se o zákon č. 121/1920 Sb., kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky (dále jen „ústavní listina“). Tato ústavní listina byla složena ze slavnostní preambule, uvozovacího zákona a vlastní ústavní listiny (ZIMEK, 1996). Článek 1 třetí hlavy ústavní listiny uváděl, že

prezidentem republiky může být státní občan Československé republiky starší 35 let věku, který současně splňoval podmínku volitelnosti člena poslanecké sněmovny. Byl volen Národním shromážděním na dobu sedmi let počítaných od doby složení prezidentského slibu. Volba se měla konat během posledních čtyř týdnů volebního období úřadujícího prezidenta. Prezident byl zvolen za předpokladu přítomnosti nadpoloviční většiny úhrnného počtu členů poslanecké sněmovny i senátu (§ 6 odst. 1 ústavní listiny rozděloval Národní shromáždění na dvě komory) v čas konání volby a třípětinové většiny přítomných. Tehdy byla poslanecká sněmovna složena z 300 členů a senát ze 150. Zákon dále stanovil dvojí volbu, v případě, že by nastala situace nezvolení prezidenta v první volbě. V druhé volbě soupeřili kandidáti, kteří získali nejvíce hlasů v prvním kole, a zvolen byl ten, kdo obdržel nejvíce hlasů, v případě rovnosti hlasů rozhodl los. Dle ustanovení § 58 odstavce 4 nemohl být prezident zvolen více než dvakrát za sebou. Avšak po zvolení nástupce a po uplynutí sedmi let mohl být bývalý prezident zvolen znovu.

Ve vícero debatách o změně prozatímní ústavy i v jednáních ústavního výboru o konečné ústavě bylo diskutováno svěřením neomezené moci do Masarykových rukou. Tato myšlenka byla promítnuta do ústavní listiny formou ustanovení, že první prezident Československé republiky může být zvolen více než dvakrát (BROKLOVÁ, 2001). § 57 odst. 3 dále odkazoval na zvláštní zákon č. 161/1920 Sb. z. a n., o volbě prezidenta republiky, který podrobně upravoval zásady týkající se funkce prezidenta v ústavě.

Důvod, proč se druhá volba prezidenta konala již rok a půl po volbě první uvádí redaktor Českého rozhlasu Ondřej Černý: „*Prezident Masaryk, jehož první mandát měl trvat až do roku 1925, si svým způsobem tuto volbu sám vynutil, neboť chtěl, aby jeho prezidentský mandát byl posvěcen poslanci, kteří byli zvoleni v řádných volbách a ne v revolučním kvasu.*“ (ČERNÝ, 2008b). Masaryk se ucházel o post prezidenta se třemi protikandidáty, kandidátem německých stran profesorem Augustem Neaglem a dvěma komunistickými radikály Aloisem Munou a Antonínem Janouškem. Ke zvolení byla potřeba třípětinová většina, která činila 247 hlasů. U voleb se sešlo 270 poslanců a 134 senátorů, kteří odevzdali 411 platných hlasů. Masaryk byl na veřejné schůzi parlamentu tajným hlasováním znovu zvolen prezidentem se ziskem 284 hlasů (ČERNÝ, 2008b).

3.2.3 Volby 1927 - 1948

Od roku 1920 do roku 1948 probíhaly prezidentské volby podle ustanovení ústavní listiny. Sedm let po druhé prezidentské volbě se 27. května 1927 konala volba třetí. Proběhla v souladu s ústavní listinou a byl naplněn § 54 odst. 4 tohoto zákona. Masaryk mohl být tedy zvolen prezidentem víckrát než dvakrát (ČERNÝ, 2008c).

O roli hlavy Československého státu se opět ucházel Tomáš Masaryk a Václav Šturc, člen komunistické strany. Jednání v Rudolfinu se zúčastnilo 286 poslanců a 148 senátorů, kteří odevzdali 432 platných hlasů. Masaryk ještě před volbou uvedl, že pokud nebude zvolen již v prvním kole voleb, do druhého kola nenastoupí (aby Masaryk vyhrál v 1. kole voleb, musel získat třípětinovou většinu hlasů přítomných podle § 57 odst. 1 ústavní listiny). Avšak již v prvním kole se s 274 hlasy v 77 letech Masaryk stal potřetí prezidentem tehdejší Československé republiky (ČERNÝ, 2008c).

I v roce 1934 se Masaryk rozhodl kandidovat na post prezidenta. Jeho protikandidát byl předseda KSČ Klement Gottwald. U voleb konaných 23. května 1934 ve Vladislavském sále Pražského hradu se sešlo 420 členů Národního shromáždění, z toho 281 poslanců a 139 senátorů. Masaryk získal 327 hlasů, překročil potřebnou třípětinovou většinu podle § 57 odst. 1 ústavní listiny o rovných 75 hlasů a ujal se počtvrté postavení prezidenta Československé republiky (ČERNÝ, 2008d).

T. G. Masaryk v roce 1935 slavil 85 narozeniny a kvůli svému stále se zhoršujícímu zdravotní stavu dospěl k rezignaci. Avšak ještě před Masarykovým odstoupením, které oznámil ještě před abdikací, se rozeběhla jednání o výběru vhodného nástupce. Masaryk se dlouhodobě domníval, že pravým nástupcem bude jeho spolupracovník, ministr zahraničních věcí, Edvard Beneš. Ten se chopil příležitosti. Jeho protivníkem měl být pravicový kandidát Bohumil Němec, který se ovšem několik dnů před hlasováním své kandidatury vzdal. Volby proběhly 18. prosince 1935. Se ziskem 340 hlasů je vyhrál nakonec jediný uchazeč E. Beneš a stal se tak druhým prezidentem Československé republiky (ČERNÝ, 2008e).

O období let 1938 – 1945 nelze mluvit jako o období demokratického ústavního systému. Významnou roli v tzv. období nesvobody (od počátku března 1939 do května 1945) hrál podpis Mnichovské dohody, která byla podepsána na přelomu 29. a 30. 9. 1938. Znamenala dohodu mezi Německem, Itálií, Francií a Anglií a předmětem bylo odstoupení

pohraničních oblastí ve prospěch Německa. Byla projednávána a podepsána bez účasti Československa a Edvard Beneš musel pod nátlakem všech čtyř států dohodu přijmout (ZIMEK, 1996).

Ačkoli ústava nebyla zrušena, byla porušována a prakticky přestala platit. Tato skutečnost vedla k abdikaci prezidenta Edvarda Beneše dne 5. října 1938 a 22. října 1938 odcestoval do zahraničí. Tehdejší názory, že abdikace byla vynucená a vykonaná pod nátlakem Němců, tzn., že byla protiprávní, byly akceptovány až 21. července 1940, kdy spolu s uznáním Československého zahraničního státního zřízení V. Británií, byla obnovena i prezidentská funkce E. Beneše. Navzdory tomuto faktu, byl na společné schůzi obou komor parlamentu 30. listopadu 1938 zvolen E. Hácha prezidentem Česko-Slovenské republiky do konce 2. světové války. Volby proběhly podle ústavní listiny, zákona o volbě prezidenta a zákona o autonomii Slovenské krajiny, (zákon č. 299/1938 Sb. z. a n., o autonomii Slovenské krajiny změnil, kromě jiného, název státu na Česko-Slovenská republika), který byl přijat po podpisu Mnichovské dohody (ZIMEK, 1996). E. Hácha získal 272 hlasů z odevzdaných 312 platných lístků.

Po skončení 2. světové války se E. Beneš vrátil z exilu zpět do Prahy a ujal se úřadu prezidenta. Prozatímní národní shromáždění 22. října 1945 oficiálně uznalo jeho prezidentskou funkci (ČERNÝ, 2008f).

V roce 1945 byla obnovena platnost ústavní listiny z roku 1920. 19. června 1946 se konala druhá poválečná schůze ústavodárného Národního shromáždění,¹ kde proběhla řádná volba na prezidentskou funkci. Jediný kandidát E. Beneš získal 298 hlasů od všech přítomných členů. Nicméně stát zastupoval necelé 2 roky a 7. června 1948 abdikoval. Odmítl totiž podepsat komunistickou Ústavu 9. května v roce 1948 (ČERNÝ, 2008g).

3.2.4 Volby 1948 - 1957

Při tzv. únorových událostech roku 1948 se změnil poměr zástupců politických stran ve vládě ku prospěchu KSČ. Dne 9. května byl parlamentem přijat nový zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky, který byl prosazována komunistickou stranou. Ústava vycházela ze zásad ústavy z roku 1920, avšak byla obohacena o ideologii socialistické demokracie. Principy prezidentské volby se nějak výrazně neodlišovali od

¹ Dekrety prezidenta republiky vydávané za války změnilly určité ustavní principy. Národní shromáždění bylo nahrazeno ústavodárným Národním shromážděním o 300 členech a senát již nebyl obnoven. (ústavní zákon č. 65/1946 Sb. o ústavodárném Národním shromáždění)

voleb předešlé ústavy (ZIMEK, 1996). Ale celkové postavení prezidenta bylo ovlivněno spojením prezidentské funkce s funkcí předsedy KSČ (GRONSKÝ, 2002). Zákon č. 161/1920 Sb., o volbě prezidenta republiky byl nahrazen zákonem č. 152/1948 Sb. stejného názvu. Podle § 3 odst. 1 tohoto zákona se volba koná na veřejné schůzi bez rozpravy.

Týden po abdikaci E. Beneše obsadil prezidentský post Klement Gottwald. Pro zvolení hlasovalo všech 296 přítomných volitelů formou aklamace podle § 5 odst. 1 zákona č. 152/1948 Sb. (ČERNÝ, 2008h).

K. Gottwald zemřel dne 14. března 1953, tedy ještě před uplynutím funkčního období. O 7 dnů později následovaly volby, při kterých byl stejným způsobem zvolen prezidentem republiky Antonín Zápotocký. Jednomyslnou aklamací pro něj hlasovali všichni přítomní poslanci v počtu 271. Nicméně, stejně jako K. Gottwald, funkci nevykonával celých sedm let svého mandátu. Zemřel pět let po zvolení na podzim roku 1957.

19. listopadu téhož roku byl zvolen, první tajemník ústředního výboru komunistické strany, Antonína Novotného do role hlavy státu. Veřejně pro něj zdvihlo ruku všech 353 přítomných poslanců. A. Novotný byl vybrán jako kandidát a budoucí prezident na základě oznámení tehdejšího šéfa politbyra Nikity Chruščova. Samotná volba byla spíše formalitou, protože rozhodnutí Chruščova nedávalo možnost vybrat dalšího kandidáta (ČERNÝ, 2008ch).

Během funkčního období A. Novotného došlo ke změně ústavy Československého státu. Byl přijat zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky. Ústava upravovala institut prezidenta republiky velmi obecně. Hlavním rozdílem oproti ústavě z roku 1948 bylo zkrácení funkčního období. Čl. 63 upravuje délku mandátu na 5 let. Nová ústava též nezakazovala zvolení jednoho kandidáta vícekrát než dvakrát za sebou. Další ustanovení byla přebrána z předchozích ústav. Prezidentem se mohl stát každý občan volitelný za poslance Národního shromáždění a mohl být zvolen nejméně třemi pětinami všech poslanců Národního shromáždění.

3.2.5 Volby 1964 - 1985

Dne 12. listopadu 1964 byl A. Novotný znovu zvolen prezidentem Československé socialistické republiky. Ve volbě byl podpořen všemi 294 přítomnými voliteli (ČERNÝ, 2008ch).

A. Novotný v roce 1968 podal demisi v důsledku vnitrostranického povstání. Jako kandidát byl vybrán armádní generál Ludvík Svoboda. 30. března 1968 se konala první tajná volba od roku 1948 podle § 22 zák. č. 56/1969 Sb. o jednacím řádu Federálního shromáždění a zároveň poprvé od téhož roku neměl volený prezident plnou podporu od všech voličů. Obdržel 282 hlasů od 289 voličů.

L. Svoboda se stal prezidentem Československé socialistické republiky i pět let po jeho prvním zvolení. Dne 22. března 1973 byl zvolen Federálním shromážděním podle čl. 60 zák. č. 143/1968 Sb. se stoprocentní podporou (ČERNÝ, 2008i).

Ačkoli L. Svoboda nechtěl abdikovat, Federální shromáždění ho podle čl. 1 ústavního zákona č. 50/1975 Sb., který doplňoval čl. 64 ústavního zákona č. 143/1968 Sb. sesadilo, z důvodu neschopnosti vykonávat úřad. Den poté, 29. května 1975, byl zvolen prezidentem Československé socialistické republiky první Slovák Gustav Husák, získal plnou podporu Federálního shromáždění (GRONSKÝ, 2000).

Vyjádřením stejné stoprocentní podpory Federálního shromáždění, setrval generální tajemník ústředního výboru Komunistické strany, G. Husák, na postu prezidenta po volbách 22. května 1980 i 22. května 1985.

3.2.6 Volby 1989

Necelý měsíc po Sametové revoluci G. Husák abdikoval. Situace si vyžadovala volbu nové hlavy státu. Komunisté navrhovali přímou volbu, jelikož lid by spíše zvolil známé tváře komunistických představitelů než Občanským fórem (politické hnutí odmítající komunistický režim, vzniklo dva dny po Sametové revoluci) podporovaného Václava Havla. Návrh se ovšem nedočkal souhlasu.

Václav Havel byl 29. prosince 1989 veřejným hlasováním podle čl. 1 odst. 1 ústavního zákona č. 161/1989 Sb., který doplňoval ústavní zák. č. 143/1960 Sb. zvolen prezidentem.

V roce 1990 proběhla nová volba na popud V. Havla. Odůvodněním bylo konání svobodných voleb do Federálního shromáždění. Ve volbě se Slováci navržený

protikandidát Štefan Kvietik kandidatury vzdal s tím, že podpoří V. Havla. Jako jediný kandidát byl V. Havel 5. Července 1990 podruhé zvolen tentokrát tajným hlasováním posledním prezidentem Československé socialistické republiky. Ve druhé volbě však nezískal stoprocentní podporu jako ve volbě první (ČERNÝ, 2008j).

Postupem času se stále zvyšovala divergence postojů občanů. V. Havel si byl vědom nevyhnutelnosti Slovenského osamostatnění. Proto dne 20. července 1992 rezignoval s vysvětlením, že již nemůže plnit závazky plynoucí ze slibu věrnosti České a Slovenské Federativní Republice a její Ústavě, které by odpovídaly jeho přesvědčení a svědomí (HLOUŠEK, 2008).

3.3 Volby prezidenta v České republice před zavedením přímé volby

Osamostatněním Slovenské republiky vznikla 1. ledna 1993 samostatná Česká republika. S tímto aktem vzešla účinnost nového zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky přijatého dne 16. prosince 1992, která změnila formu státního zřízení z federace na unitární stát. Parlamentní forma vlády vycházela z prvorepublikové ústavní listiny, s ní byla také zachována nepřímá volba hlavy státu klasická pro tento model vlády. Zavedení přímé volby však začalo být diskutovaným tématem již od roku 1989.

Nepřímá volba může znamenat zvolení prezidenta pomocí zvláštního kolegia volitelů. Takovou podobu volby můžeme vidět v USA. Ono kolegium by mělo odrážet vůli voličů a je utvořeno pouze za účelem zvolit jiný orgán. Další možností jsou vícestupňové volby, kde je volicím orgánem nejčastěji parlament. Tuto formu představovaly prezidentské volby v České republice, než byla zavedena volba přímá. Volba může být též provedena pověřeným zvláštním orgánem složeným ze členů zákonodárného sboru. Příkladem je volba senátorů ve Francii (PAVLÍČEK, 1998).

3.3.1 Podmínky volitelnosti

Pasivní volební právo (nezměněné po zavedení přímé volby prezidenta) uvádí čl. 57 odst. 1 Ústavy ČR, který dále odkazuje na čl. 19 odst. 2 Ústavy ČR. Na základě těchto ustanovení se prezidentem republiky může stát občan České republiky, který má právo volit, starší 40 let. Aktivní volební právo občan získává dovršením 18 roku (PAVLÍČEK, HŘEBEJK, 1998). Podmínka státního občanství není nijak omezována. Omezení ústavní listiny z roku 1920 stanovující minimálně tříleté státní občanství a vyloučení někdejších příslušníků dynastie Habsbursko-Lotrinské z kandidatury není v Ústavě České republiky obsaženo.

Odst. 2 téhož paragrafu stanovuje překážku volitelnosti. Stávající, dvakrát za sebou zvolený prezident, se nemůže bezprostředně účastnit třetí volby. Cílem tohoto omezení je ochrana proti případnému zneužití svěřené moci dlouhodobým výkonem funkce. Avšak zvolení nového prezidenta umožňuje novou kandidaturu toho bývalého, bez ohledu na dobu výkonu funkce jeho předchůdce. Opětovnou volbou mohlo být v jistém smyslu docíleno plnění prezidentských povinností takovým způsobem, aby si zajistil důvěru sboru voličů a mohl být zvolen znovu (KOUDELKA, 2011).

Další překážkou volitelnosti byla nemožnost nabýt funkci prezidenta rozhodnutím Ústavního soudu podle čl. 65 odst. 2 Ústavy ČR (PAVLÍČEK, 2001). Spáchal-li prezident ústavní delikt velezrady, ztratil způsobilost post prezidenta znovu nabýt.

3.3.2 Postup volby

Volbou prezidenta republiky byl, před přijetím přímé volby, pověřen parlament na společné schůzi obou komor podle čl. 54 odst. 2. Ústavy ČR. Pravidla volby obsahoval čl. 56 a čl. 58, přičemž vlastní organizace tohoto procesu je zakotvena v příloze jednacího řádu Poslanecké sněmovny.

Prezident byl volen v posledních třiceti dnech funkčního období stávající hlavy státu, právem navrhopvat kandidáta disponovalo alespoň deset poslanců nebo deset senátorů. Volba mohla být maximálně tříkolová. První dvě kola se odlišovala od třetího svým bikamerálním přístupem, komory odevzdávaly hlasy odděleně, ve třetím kole členové parlamentu hlasovali jako jedno volební kolegium (KYSELA, 2008). Vítěze v prvním kole mohl určit zisk nadpoloviční většiny hlasů všech poslanců, současně s nadpoloviční většinou hlasů všech senátorů. Pokud tuto podmínku nesplnil žádný kandidát, konalo se do 14 dnů druhé kolo. Postup do druhého kola byl umožněn kandidátovi s nejvyšším počtem hlasů z Poslanecké sněmovny a kandidátovi s nejvyšším počtem hlasů ze Senátu. Za předpokladu, že nastala situace, kdy bylo více kandidátů se srovnatelným nejvyšším ziskem hlasů ze Sněmovny, nebo více kandidátů se srovnatelným nejvyšším ziskem hlasů ze Senátu, sečetly se pro ně získané hlasy z obou komor a postoupil uchazeč, jehož součet byl vyšší. Ve druhém kole byl pro zvolení rozhodný zisk nadpoloviční většiny hlasů přítomných poslanců i nadpoloviční většiny přítomných senátorů. Ovšem předpokladem tohoto ustanovení byla účast alespoň jedné třetiny členů obou komor, která zaručovala způsobilost se usnášet podle čl. 39 odst. 1 Ústavy ČR.

Pokud podmínka nastavena pro druhé kolo nebyla splněna, konalo se do 14 dnů třetí kolo volby, v němž se stal prezidentem kandidát z druhého kola s nadpoloviční většinou hlasů přítomných členů Parlamentu jako celku. Po případném neúspěchu třetího kola, se konaly nové volby. To ovšem neznamená, že se v nových volbách o post prezidenta mohli ucházet pouze noví kandidáti (PAVLÍČEK, HŘEBEJK, 1998).

Popisovaný způsob volby často směřoval k nezvolení prezidenta, pokud se o prezidentský post ucházeli vyrovnaní kandidáti. Poněvadž tento systém byl založen na předpokladu volební soutěže komor, poslanci a senátoři vymýšlely nejrůznější taktiky a v případě tajné volby se volební schránky často plnily neplatnými hlasovacími lístky.

Volebního řád (příloha č. 2 jednacího řádu Poslanecké sněmovny) umožňoval výběr volby prezidenta mezi tajným a veřejným hlasováním. Veřejná volba byla brána jako výchozí, pokud se obě komory nedohodly na tajném hlasování (KOUDELKA, 2011).

3.3.3 Volby 1993 a 1998

Nedlouho po vzniku samostatné České republiky byly na programu prezidentské volby. Podle Ústavy se volby konají na společné schůzi obou komor parlamentu, nicméně Senát se mohl připojit k volbě až po jeho řádném zvolení. Do doby než nabyt účinnosti ústavní zákon o Prozatímním senátu, který měl dočasně nahradit Senát, byla společná rozhodnutí obou komor prováděna pouze Poslaneckou sněmovnou (čl. 106 odst. 2 Ústavy ČR). (PAVLÍČEK, HŘEBEJK, 1998).

Volba na 2. schůzi dolní komory proběhla 26. ledna 1993. Nominovanými kandidáty byli poslední prezident České a Slovenské federativní republiky Václav Havel, komunistka Marie Stiborová a předseda Republikánské strany Československa Miroslav Sládek. Podle jednacího řádu Poslanecké sněmovny bylo odhlasováno tajné hlasování. Volby se účastnilo všech 200 poslanců, odevzdáno bylo 194 platných lístků a 6 neplatných. Již v prvním kole volby byl, s počtem 109 platných hlasů, zvolen Václav Havel a stal se tak prvním prezidentem České republiky. Marie Stiborová získala 49 hlasů a Miroslav Sládek 14. 2. února 1993 složil V. Havel ve Vladislavském sále Pražského hradu prezidentský slib (ČERNÝ, 2008k).

Datum další prezidentské volby byl stanoven na 20. ledna 1998. V. Havel byl zvolen už dvakrát za sebou, ale po vzniku České republiky vykonával prezidentskou funkci pouze jedno období, to mu umožňovalo další kandidaturu. Opětovné zvolení V. Havla se však v době před prezidentskou volbou nejevilo jako jednoznačné. Tuto nejistotu znovuzvolení zapříčinil projev V. Havla k oběma komorám parlamentu v Rudolfinu ze dne 9. prosince 1997. Pronesenou řečí zpochybnil způsob vládnutí koaličních kabinetů Václava

Klausa, tím si ho zneprátelel a spolu sním i velkou část ODS. Podporu neměl ani u komunistů, republikánů a části ČSSD.

Havlovým protikandidátem byl Stanislav Fischer, tehdejší poslanec navržený komunistickou stranou, a Miroslav Sládek, předseda republikánů. Ten byl ovšem před konáním voleb zatčen, za prohlášení týkající se česko-německých vztahů, a nemohl volit.

Volba v roce 1998 proběhla tajně, již za přítomnosti obou komor parlamentu² a poprvé nebyl nikdo zvolen v 1. kole. V. Havel nezískal potřebnou nadpoloviční většinu ani v jedné komoře parlamentu. Celkem členové parlamentu odevzdali 130 hlasů pro V. Havla, 31 pro S. Fischera a M. Sládek jich obdržel 23. Do druhého kola postoupil pouze V. Havel, který byl poté zvolen prezidentem se ziskem 146 hlasů. Nicméně o výsledku rozhodl pouze jeden jediný hlas. Pokud by získal hlasů 145, hlavou státu by se nestal (TABERY, 2008).

3.3.4 Volby 2003 a 2008

V době blížícího se konce volebního období V. Havla nebylo snadné odpovědět na otázku, kdo by na prvního prezidenta České republiky mohl navázat. Nakonec strany postupně začaly navrhopvat své kandidáty. Za ODS se o post hlavy státu ucházel Václav Klaus, avšak členové strany si uvědomovali, že šance na zvolení není největší. ČSSD měla problém vhodného kandidáta sehnat a následně dospět ke shodě. Proto zorganizovala nekontrolovatelnou anketu, jíž se mohli účastnit sociální demokraté, ale i ostatní občané. Z ankety vyšel jako vítěz Miloš Zeman, nicméně posléze byl vybrán Jaroslav Bureš. KDU-ČSL vybralo Pera Pitharta. Komunistická strana zveřejnila jméno poslední kandidáta, byl jím Miroslav Kříženecký.

Volba se uskutečnila 15. ledna 2003. V prvním kole nebyl zvolen žádný z kandidátů a do druhého kola postoupil V. Klaus s P. Pithartem. Ovšem ke zvolení nedošlo ani ve druhém ani ve třetím kole. Musela se tedy konat nová volba.

Petr Pithart oznámil, že druhé volby se už nezúčastní a nahradila ho Jaroslava Moserová. ČSSD taktéž změnila svého kandidáta, do voleb se nově zapojil Miloš zeman. Miroslav Kříženecký ve druhé volbě již nefiguroval. 24. ledna 2003 se konala druhá volba, která skončila stejně jako volba první. Hranici nadpoloviční většiny všech členů

² Senát, se všemi jeho členy, byl poprvé zvolen v roce 1996 (SENÁT, 2013)

parlamentu v prvním kole nepřekonal nikdo a z druhého ani ze třetího kola vítěz také nevzešel.

Ještě před vyřčením výsledku druhého kola druhé volby se začalo uvažovat o změně volby. „*Volební výbor ještě na Hradě ani nespočítal hlasy druhého kola a už se vyjednávalo o tom, že další volba už neproběhne v parlamentu, ale nechá se na občanech. S tímto návrhem šel za Vladimírem Špidlou Mirek Topolánek, ale šéf socialistů rezolutně odmítl.*“ (TABERY, 2008). V. Klaus vytrval i do třetí volby. Protikandidátem se stal pouze Jan Sokol navržený vládní koalicí. Volba proběhla 28. února 2003. V prvním kole pro V. Klause hlasovalo 111 poslanců a 32 senátorů, to ovšem k vítězství nestačilo. Do druhého kola postoupili oba kandidáti. V tomto kole byl prezident zvolen a stal se jím V. Klaus, navzdory tomu, že před první volbou nebyl považován za silného kandidáta (TABERY, 2008).

O pět let později V. Klaus využil druhou a poslední možnou kandidaturu na funkci prezidenta České republiky. Jeho soupeřem se stal Jiří Švejnar navržený ČSSD spolu se Stranou zelených. Volba nové hlavy státu připadla na 8. únor 2008. Po pětihodinovém jednání, ve kterém se řešilo, jak bude volba probíhat, neprošel návrh na tajnou volbu. Musela být tedy provedena formou veřejného hlasování. V prvním kole nedošlo ke zvolení. Pro V. Klause zvedlo ruku dohromady 139 zákonodárců, pro J. Švejnara 138. Oba se tedy utkaly v dalším kole. Druhé kolo taktéž nerozhodlo o vítězi a ani kolo třetí. Ve třetím kole V. Klausovi ke zvolení chyběly dva hlasy. Následovala druhá volba.

V. Klaus i J. Švejnar se ucházeli o prezidentský úřad i ve druhé volbě. Komunisté nominovali navíc Janu Bobošíkovou, ta nicméně před samotnou volbou odstoupila. Prvním kolem ani druhým kolem se nedospělo k rozhodnutí o zvolení. Po třetím kole mohl V. Klaus přijímat gratulace, stal se 15. února 2008 podruhé prezidentem České republiky se ziskem 141 hlasů (TABERY, 2008).

3.4 Současná podoba prezidentských voleb v České republice

Počínaje prvním měsícem roku 2013 se Česká republika vymanila z menšiny evropských států, ve kterých probíhala volba prezidenta nepřímým způsobem a hlava státu byla poprvé volena přímo samotnými občany.

Zakomponování přímé volby prezidenta do právního řádu České republiky nebyl krátký proces. Aktu přijetí pozměňovacího ústavního zákona předcházelo vícero debat, předkládaly se různé návrhy, přičemž názory hlavních aktérů se postupem času měnily (ŠEDO, 2013).

3.4.1 Klady versus zápory přímé volby

Nelze jednoznačně určit, jaký způsob ustavení hlavy státu je nejlepší. Je nutné tuto otázku zkoumat z vícero možných pohledů. Jak nepřímá, tak i přímá volba s sebou nese určitá pozitiva a negativa.

Přímo zvolený prezident disponuje silnějším mandátem. Je sjednocujícím článkem společnosti, reprezentuje její většinu, protože je většinou voličů zvolen. Výrazněji reflektuje preference voličů. Objevuje se možnost zvolení politicky nezávislého, nadstranického kandidáta. Přímá volba zvyšuje participaci občanů, tím posiluje povědomí o politickém dění. Zabezpečuje nižší riziko vzniku patové situace. Omezuje možnou politickou korupci týkající se prezidentských voleb, která byla součástí předchozích parlamentních voleb. V neposlední řadě přímá volba neumožňuje zvolit hlavu státu pouhými 48 poslanci, což povoloval čl. 39 odst. 1 Ústavy ČR při nepřímých volbách.

Oproti předešlému však koncepce přímé volby nezapadá do modelu parlamentní formy vlády a mohla by poškodit rovnováhu systému. Sama o sobě nezajišťuje vyšší legitimitu prezidenta, k tomu je potřeba posílení pravomocí, to by ovšem vedlo ke střetu kompetencí s vládou a parlamentem a následné labilitě systému. Prezident nemusí být v každém případě nestranný, politické strany vedou nejpůsobivější předvolební kampaně zajišťující výběr jimi podporovaného kandidáta. Hrozí navýšení počtu populistických kandidátů. Tito kandidáti cíleně navrhují neuskutečnitelná řešení problémů a jde jim pouze o zviditelnění sebe sama. S přímou volbou přibývá voleb, to zapříčiňuje „únavu“ voličů a snížení účasti ve volbách. „*To by se týkalo hlavně méně „populárních“ a „atraktivních“ voleb jako jsou komunální, krajské a senátní volby,...*“ (KUBÁT, 2003). Je třeba zmínit i

finanční nákladnost přímých voleb (HLOUŠEK, 2008, KUBÁT, 2003, NĚMEC, KUTA, 2009, ŠEDO, 2013).

3.4.2 Okolnosti zavedení přímé volby

Úvahy o přímé volbě prezidenta se začaly objevovat již se vznikem samostatné Československé republiky, ovšem vážnější jak politické, tak celonárodní debaty se začaly vést až v prosinci roku 1989. Polemika nad přímou volbou byla součástí procesu demokratizace československého státu rozpoutané Sametovou revolucí. Hlavním účelem tedy bylo naplnění smyslu protestů veřejnosti, které směřovaly k potlačení vlády komunistické strany.

Paradoxní situace nastala 11. prosince 1989, den po abdikaci G. Husáka, když s návrhem pro zavedení přímé volby přišla komunistická strana. Tímto krokem chtěla zavést nejvyšší formu demokracie, ačkoli ideově byl komunismus pravým opakem demokratického režimu. Uvědomovala si, že opozičním hnutím navrhovaný kandidát na budoucího prezidenta V. Havel není veřejností příliš známý a pravděpodobně by uvažovala nominovat posledního premiéra Ladislava Adamce nebo Alexandra Dubčeka, jejichž popularita nebyla bezvýznamná. Díky tomuto faktu, spolu s nemožností realizovat přímou volbu, neboť chyběla jak ústavní, tak zákonná úprava, se demokratické hnutí přiklánělo spíše k nepřímé volbě

V druhé polovině roku 1992 byl vznik samostatné České republiky více než jasný. Tvořily se návrhy ústavy a s tím se mohla znovu otevřít otázka způsobu volby prezidenta. Navrženo bylo více podob nové ústavy, ale pouze dva koncepty (strany LSU a ČSSD) zahrnovaly určitou formu přímé volby. Návrh LSU počítal s volbou hlavy státu Národním shromážděním, případný neúspěch by znamenal přechod k volbě přímé. Šlo tedy o kombinaci obou způsobů. První kolo by vyhrál kandidát se ziskem nejméně tří pětin hlasů všech členů Poslanecké sněmovny a tří pětin hlasů všech členů Senátu. Při nezvolení by se ve druhém kole utkali kandidáti s nejvyšším počtem hlasů z obou komor a zvolen by byl uchazeč s nadpoloviční většinou hlasů všech poslanců a všech senátorů. V případě selhání druhého kola navazovalo kolo třetí, do kterého by postoupili nejlepší kandidáti z druhého kola, a referendem by byl zvolen kandidát s nadpoloviční většinou všech hlasů (KUDRNA, 2012).

Návrh ČSSD obsahoval dvoukolovou přímou volbu. V prvním kole určovala zvolení nadpoloviční většina hlasů všech oprávněných voličů. Nebyl-li nikdo zvolen, počítalo se s druhým kolem, kde se utkali dva nejsilnější kandidáti. Vítězství, jako v kole prvním, určovala nadpoloviční většina hlasů všech oprávněných voličů.

Ani jeden z návrhů se ovšem nedočkal schválení (KUDRNA, 2012).

Dalším obdobím, ve kterém se intenzivněji řešilo zavedení přímé volby prezidenta, byl přelom tisíciletí. Diskuze započaly před koncem druhého volebního období V. Havla, kdy se hledal možný nástupce. Dalším impulsem mohlo být zavedení přímé volby na Slovensku.

Postupem času sympatie k reformě prezidentských voleb rostly, což také mohl zapříčinit fakt, že každá další parlamentní volba byla kritizována více než ta předchozí.

První značné zviditelnění tématu přímé volby prezidenta přišlo od stran Čtyřkoalice (US, KDU-ČSL, DEU, ODA) návrhem ústavní změny v roce 2001. Koncept byl vytvořen stranou KDU-ČSL a US a byl včleněn i do volebního programu pro rok 2002. Počítal s dvoukolovým systémem s uzavřeným druhým kolem. Pro nominaci do voleb by bylo potřeba 20 000 podpisů.

ČSSD od zavedení přímé volby neupustila a snažila se prosadit svůj návrh z roku 1992. Reforma byla součástí volebního programu ČSSD v roce 2002 i 2006.

ODS v roce 2001 vystupovala v debatách o zavedení přímé volby ostře proti, avšak v roce 2002 změnila názor a začala se hlásit pro zavedení. Důvodem byl zřejmě vzestup popularity Václava Klause a obava, že ČSSD s Koalicí prosadí vlastního kandidáta. Návrh přímé volby ODS počítal buď se systémem „první v cíli“, anebo s variantou, kdy do druhého kola postupují automaticky dva nejlepší kandidáti, plus kandidáti, kteří získali alespoň 12,5% ze všech hlasů. Ve druhém kole zvítězil, aniž by potřeboval nadpoloviční většinu hlasů, uchazeč s nejvíce hlasy.

KSČM měla k přímé volbě neurčitý vztah, až v roce 2010 ji přímo podpořila. Kladný postoj pro zavedení udržovala také Strana Zelených, VV i TOP 09.

Vývoj vládních prohlášení o zavedení přímé volby měl podobný ráz jako programy stran. Změnu ústavy zahrnující problém reformy voleb obsahoval program vlády z roku 2002 i 2007, avšak až Nečasova vláda z roku 2010 se přislíbila k vytvoření propracované novely ústavního zákona počítající s přímou volbou prezidenta (ŠEDO, 2013).

3.4.3 Přijetí návrhu přímé volby

Schválit se podařilo návrh, který předložila vláda 29. června 2011. Tou dobou byl parlament obsazen stranami, které se k zavedení přímé volby přikláněly. Naopak strany neschopné dosáhnout konsensu ohledně přesného znění návrhu volby v roce 2010 oslabily. Dalším aspektem, díky němuž se vládní návrh přijal, byly blížící se prezidentské volby, umocněné faktem, že za předpokladu nepřímé volby žádná ze stran nemohla počítat s tím, zda by dokázala prosadit svého kandidáta, protože rozdíly mezi stranami byly značně těsné.

Návrh kalkuloval s dvoukolovou volbou s uzavřeným druhým kolem. Pro nominaci byla zapotřebí podpora nejméně 20 poslanců, nebo 10 senátorů, nebo alespoň 50 000 podpisů od oprávněných voličů. Snaha B. Sobotky připojit k návrhu omezení prezidentských pravomocí při jmenování členů bankovní rady ČNB a snahy V. Filipa například o modifikaci jmenování a odvolávání předsedy a místopředsedy Nejvyššího soudu, neuspěly. Přesto se návrh dočkal podpory od všech stran, krom KSČM (ŠEDO, 2013). Pro zavedení přímé volby hlasovalo 159 členů Dolní komory (ŠŤASTNÝ, WIRNITZER, 2011). Následovalo předložení zákona ke schválení Senátu. Ačkoli byl senát složen ze stran s pozitivním přístupem k přímé volbě, většinu zaujímala ČSSD, nebylo tedy jasné, zda zákon nevrátí k pozměnění prezidentských pravomocí při jmenování členů bankovní rady ČNB. Nicméně i Senát 8. února 2012 přistoupil ke schválení. Přijetí zapříčinila téměř jednoznačná podpora klubu ČSSD a necelá polovina členů ODS.

Posledním krokem bylo schválení příslušného prováděcího zákona. Například body týkající se financování kampaně nebo ustanovení o sběru podpisů k nominaci kandidáta navrhovaného občanem ČR nebyly dořešeny. Návrh, včetně pozměňovacích bodů (financování kampaně pouze z transparentního účtu, finanční limit 40 milionů, resp. 50 milionů, pokud kandidát postoupí do druhého kola a další), byl Poslaneckou sněmovnou i Senátem schválen (ŠEDO, 2013).

3.4.4 Právní úprava přímé volby prezidenta v České republice

Ústavní zákon č. 71/2012 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů, nahradil nepřímou volbu, která byla uvedena ve třetí hlavě Ústavy ČR, volbou přímou. Zákon nabyl účinnosti 1. října 2012. Stejného dne dostal účinnosti i prováděcí zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta

republiky (dále jen „prováděcí zákon“), vymezující volební obvod, v jehož rámci budou podávány kandidátní listiny, doby hlasování, dále postavení a úkoly volebních orgánů, podání a náležitosti kandidátních listin, jejich registrace, zásady hlasování včetně hlasování mimo území České republiky na zastupitelských úřadech, zjišťování a vyhlášení výsledků voleb, a úprava soudních přezkumů týkajících se procesu volby prezidenta republiky. Termín účinnosti poznamenaných zákonů umožnil, aby se příští volba v roce 2013 mohla uskutečnit přímo, což bylo také záměrem.

3.4.4.1 Podmínky volitelnosti

Pasivní volební právo zakotvené v čl. 57 Ústavy ČR, tedy zůstalo nezměněno. O post prezidenta se může ucházet, po zavedení přímé volby, pouze občan České republiky, starší 40 let, který má právo volit, čímž je zahrnuta také podmínka svéprávnosti. Běží-li prezidentovo druhé volební období, nadále je vyloučena bezprostřední třetí kandidatura.

Nicméně změna se dotkla jedné z překážek znemožňující zvolení, viz trestní odpovědnost v 1. kapitole.

3.4.4.2 Postup volby

Hlava republiky je volena v přímých volbách, tajně a na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Účel úpravy spočívá v posílení podílu občanů České republiky na veřejných věcech.

Na rozdíl od předchozí úpravy odst. 7 čl. 56 Ústavy ČR stanovuje konání voleb během posledních 60 dnů funkčního období stávajícího prezidenta. Nejpozději však 30 dnů před skončením volebního období stávající hlavy státu. V případě předčasného uvolnění se provede volba do 90 dnů.

Vyhlášením voleb je pověřen předseda Senátu nejpozději 90 dnů před jejím započítím. Nebo nejpozději 10 dnů po předčasném uprázdnění a zároveň nejpozději 80 dnů před konáním. Podle předešlé úpravy vyhlášoval volby předseda Senátu pouze za předpokladu rozpuštěné Poslanecké sněmovny. Pověření předsedy Senátu je tedy logické, neboť Senát je nerozpuštělná komora. Předseda Sněmovny se této pravomoci ujímá pouze, není-li místo předsedy Senátu momentálně obsazeno.

Kandidát může být navržen nejméně 20 poslanci, nebo 10 senátory, tím se zohlednil rozdíl v počtu členů ve Sněmovně a Senátu. Dále zákon umožňuje navrhnout kandidáta peticí podepsanou alespoň 50 000 státními občany starší 18 let. K vlastnoručnímu podpisu je nutné, podle § 25 odst. 3 zákona 275/2012 Sb., připsat jméno a příjmení, datum narození a adresu trvalého bydliště. Podpis se nezapočítává do celkového počtu podpisů, chybí-li nějaký údaj nebo je-li neúplný. Množství podpisů je navrženo tak, aby odpovídalo dostatečně silné podpoře, zároveň aby bylo realizovatelné ověření pravosti podpisů.

Upravené zásady a způsob přímé volby jsou stále zaneseny v čl. 56 Ústavy ČR a současně v § 54 a 56 prováděcího zákona. V prvním kole volby je zvolen kandidát, který získal nadpoloviční většinu platných hlasů oprávněných voličů. Konání druhého kola tedy není nevyhnutelné. Pro počítání nadpoloviční většiny jsou brány v potaz pouze voliči, kteří využili svého volebního práva a odevzdali platný hlas.

Pokud předpoklad prvního kola nesplní žádný z uchazečů, následuje za 14 dnů druhé kolo, do něhož postupují dva nejúspěšnější kandidáti z kola prvního. Rovnost hlasů v prvním kole má za následek postup všech kandidátů s nejvyšším počtem hlasů oprávněných voličů, ovšem pokud jednoho kandidáta s nejvyšším počtem hlasů následuje více kandidátů s rovným počtem hlasů na druhém místě, postupují s neúspěšnějším kandidátem i všichni tito uchazeči.

Ve druhém kole vítězí ten, jehož zisk hlasů oprávněných voličů je největší. Při shodném výsledku i ve druhém kole, je nutné do 10 dnů vyhlásit novou volbu prezidenta. Pochopitelně pravděpodobnost takového vývoje voleb je velmi nízká. Nutnost nové volby nastává podle § 59 odst. 1 písm. b) Ústavy ČR i v případě, že zvolený kandidát odmítne složit slib, složí ho s výhradou, anebo zemře před složením slibu.

Stane-li se, že se kandidát postupující do druhého kola vzdá práva kandidovat nebo ztratí způsobilost volitelnosti uvedenou v čl. 57 odst. 1, resp. čl. 19 odst. 2 Ústavy ČR, přebírá jeho místo uchazeč s dalším nejvyšším počtem hlasů. Ústava umožňuje konání druhého kola voleb i v případě pouze jednoho postupujícího kandidáta.

Po úspěšném zvolení skládá kandidát slib do rukou předsedy Senátu na společné schůzi obou komor (POSLANECKÁ SNĚMOVNA, 2012).

3.4.5 Od nominace k výsledkům voleb v roce 2013

3.4.5.1 Nominace

Historicky první přímou volbu v České republice vyhlásil předseda Senátu 1. října 2012. Termín, kdy voliči navštíví volební místnosti, nastavil na 11. a 12. leden 2013. Datum konání volby zároveň upřesňuje nejzazší termín, v který je možné odevzdat kandidátní listinu (ŠEDO, 2013). Pro nominaci kandidáta musí být kandidátní listina, splňující podmínky stanovené § 21 odst. 1 prováděcího zákona, podána nejpozději 66 dnů před konáním volby Ministerstvu vnitra, jak nařizuje odst. 3 téhož paragrafu. Úlohu ministerstva vnitra zmiňuje § 26 tohoto zákona.³

Jedna z prvních oznámila zájem o prezidentské volby Jana Bobošíková, tehdejší předsedkyně politické strany Suverenita. 16. února kandidaturu potvrdila a následně 5. listopadu odevzdala kandidátní listinu s peticí s 55 000 podpisy Ministerstvu vnitra. To její kandidaturu zamítlo pro nedostačující počet platných hlasů. Ministerstvo totiž odhalilo vyšší než povolenou 3% chybovost u kontrolních vzorků. Nicméně J. Bobošíková si vynutila přezkum u Nejvyššího správního soudu, ten kandidátní listinu uznal a poté se 13. prosince 2012 zařadila zpět mezi kandidáty.

Poměrně brzy, 22. října 2011, oznámil svou kandidaturu také předseda strany TOP09 Karel Schwarzenberg. O rok později, 18. října 2012, byla podána kandidátní listina s 38 podepsanými poslanci Ministerstvu vnitra. Dalším kandidátem se stal Jan Fišer. Velice favorizovaný kandidát odevzdal 22. října 2012 kandidátní listinu. Petici podpořilo 101 761 občanů. (ČÍSLA, 2012). Za Občanskou demokratickou stranu se zapojil do prezidentské volby 25. října 2012 Přemysl Sobotka. Kandidátní listinu doplňovalo 51 podpisů od členů Poslanecké sněmovny. Silnou podporou vyčníval také, předseda Strany práv občanů Zemanovců, Miloš Zeman, kterému se pod petici podepsalo 108 tisíc občanů. Ministerstvo vnitra mohlo začít kontrolovat správnost kandidátní listiny 1. listopadu 2012. Další ženou usilující o post prezidenta se stala poslankyně Evropského parlamentu Zuzana Roithová. Ačkoli ji podpořila KDU-ČSL, obrátila se na možnost pomoci od občanů republiky. Nakonec disponovala počtem 83 tis podepsaných pod peticí a 29. října předala listinu Ministerstvu vnitra. Za ČSSD byl vybrán Ústředním výkonným výborem Jiří Dienstbier.

³ Ministerstvo vnitra podle § 26 prováděcího zákona zkoumá, zda byla kandidátní listina podána v souladu s § 21 a zda má všechny potřebné náležitosti. Konečnou fází je vydání rozhodnutí o registraci kandidátní listiny, nebo o jejím vyřazení.

Nominace byla 2. listopadu 2012 podložena 27 Senátory. Třetí kandidující ženou byla bývalá poslankyně Taťána Fischerová. 6. listopadu odevzdala kandidátní listinu s peticí čítající 75 tis. občanů. Posledním, kdo splnil podmínky pro nominaci, se stal hudební skladatel a pedagog Vladimír Franz. Petici podepsalo téměř 90 tis. občanů a Ministerstvo vnitra převzala kandidaturu 5. listopadu 2012 (ŠEDO, 2013).

3.4.5.2 První kolo

Podle předvolebních průzkumů byl dlouhou dobu nejnadějnějším kandidátem Jan Fischer. Mezi českou veřejností byl totiž relativně populární. Postupem času se mu začal přibližovat Miloš Zeman, těsně před volbou dokonce obsadil v žebříčku kandidátů místo před J. Fischerem (ŠEDO, 2013). Výsledky agentury Median řadily M. Zemana na první místo již na přelomu listopadu a prosince roku 2012 (MEDIAN, listopad-prosinec 2012). Průzkum agentury PPM Factum z ledna roku 2013 stabilizoval M. Zemana v čele žebříčku s předpokládaným ziskem 25,1 % hlasů, ve druhém kole se měl utkat s J. Fischerem s očekávaným ziskem 20,1 % hlasů. Dva teoreticky nejúspěšnější kandidáty následoval V. Franz, K. Schwarzenberg a J. Dienstbier. Těmto kandidátům byl přisuzován zisk od 10 do 11,4 % hlasů. J. Dienstbier byl v průzkumu následován P. Sobotkou, dále J. Bobošíkovou. Nejmenší šanci postupu do druhého kola agentura přisuzovala T. Fischerové a Z. Roithové (PPF FACTUM, leden 2013).

Volby proběhly 11. a 12. ledna 2013 a vhodit svůj hlas do volební urny přišlo 61,3 % oprávněných voličů. Ovšem výsledek prvního kola nedopadl podle očekávání. Na druhé místo se vyhoupl K. Schwarzenberg a sesadil J. Fischera na třetí místo, kterému se výrazně přiblížil J. Dienstbier.

Tab. 1: Výsledek prvního kola prezidentských voleb v roce 2013

Jméno	Počet hlasů	Podíl hlasů (%)	Pořadí
Zuzana Roithová	255 045	4,95	6.
Jan Fischer	841 437	16,35	3.
Jana Bobošíková	123 171	2,39	9.
Taťana Fischerová	166 211	3,23	7.
Přemysl Sobotka	126 846	2,46	8.
Miloš Zeman	1 245 848	24,21	1.
Vladimír Franz	351 916	6,84	5.
Jiří Dienstbier	829 297	16,12	4.
Karel Schwarzenberg	1 204 195	23,40	2.

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

3.4.5.3 Druhé kolo

Dva nejúspěšnější kandidáti měli 14 dnů na získání co největší podpory, než započne druhé kolo. Nepostoupivší J. Fischer a V. Franz podpořili vítěze z prvního kola M. Zemana. Na druhé straně P. Sobotka, Z. Roithová a J. Dienstbier vyslovili podporu ke kandidatuře K. Schwarzenbergovi. Výrazným podporovatelem M. Zemana se stal i Václav Klaus s rodinou. V. Klaus dokonce prohlásil, že zváží emigraci, pokud zvítězí K. Schwarzenberg. Kritika Schwarzenbergovi osoby se týkala hlavně jeho výroků o Benešových dekretech, dlouholetý pobyt v emigraci, ale také spoluúčast na, v té době nepopulární, Nečasově vládě. M. Zemanovi byl vytýkán podíl na opoziční smlouvě a spojování jeho jména s určitými kontroverzními osobnostmi, např. s Miroslavem Šloufem. Nicméně mu napomáhala dlouholetá politická neúčast.

Ačkoli měl K. Schwarzenberg výraznou převahu ve velkých městech, k vítězství mu to nestačilo. Druhé kolo voleb vyhrál M. Zeman a stal se tak prvním přímo voleným prezidentem České republiky (ŠEDO, 2013). Úřadu se ujal složením prezidentského slibu dne 8. 3. 2013 (SRNOVÁ, 2013).

Tab. 2: Výsledek druhého kola prezidentských voleb v roce 2013

Jméno	Počet hlasů	Podíl hlasů (%)	Pořadí
Miloš Zeman	2 717 405	54,80 %	1.
Karel Schwarzenberg	2 241 171	45,19 %	2.

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

3.4.6 Všeobecná východiska financování předvolebních kampaní

Jedním ze základních východisek přijatého prováděcího zákona upravující postup přímé volby prezidenta byla transparentnost financování předvolebních kampaní kandidátů. Využívání finančních prostředků by mělo být průhledné a veřejně přístupné.

Z následujících zásad je vycházeno při průzkumu financování kampaní v praktické části práce.

Odpovědnost za financování volební kampaně kandidáta nesou členové volebního výboru. Volební výbor je povinně zřízený orgán kandidátem na prezidenta podle § 23 prováděcího zákona. Je vytvořen ke dni podání kandidátní listiny a tvoří jej minimálně 3 a maximálně 5 členů, kteří jsou starší 18 let, způsobilý k právním úkonům a nejsou zároveň kandidátem na funkci prezidenta.

K témuž dni zákon dále ukládá povinnost zavést si jeden volební účet za účelem financování volební kampaně. Pouze z tohoto účtu je možné čerpat finanční prostředky potřebné k financování kampaně. Na účet jsou převedeny finanční prostředky sesbírané na podporu boje o funkci před podáním kandidátní listiny a prostředky na volební kampaň. Volební výbor dále umožní dálkový přístup na internetových stránkách kandidáta a zašle Ministerstvu vnitra data o převedených finančních prostředcích týkající se původu těchto prostředků, včetně jména, příjmení, data narození a místa bydliště fyzické osoby, která tyto prostředky poskytla. V případě příspěvku od právnické osoby musí uvést obchodní firmu, sídlo a identifikační číslo.

Po skončení voleb, byly-li porušeny právní předpisy týkající se financování volebních kampaní, musí volební výbor odvést soudem určenou částku z nevyužitých prostředků na volebním účtu do státního rozpočtu. Zbylé nevyužité finanční prostředky neodvedené do státního rozpočtu, jsou převedeny na veřejně prospěšný účel.

Financováním volební kampaně rozumíme příjmy a výdaje související s volební kampaní. Z § 36 prováděcího zákona vyplývá povinnost vést o financování účetnictví podle platného zákona o účetnictví, přičemž účetní jednotkou je volební výbor. U všech finančních prostředků, které se objeví na volebním účtu, musí být uveden jeho původ, spolu se jménem a příjmením, datem narození a místem bydliště darující fyzické osoby (obchodní firmou, sídlem a identifikačním číslem u právnické osoby). Darem nemusejí být pouze finanční prostředky. Kampaň je možné financovat i jinou formou plnění ocenitelnou v penězích za stejných podmínek jako v případě finančních prostředků.

Výdajem je rozuměno veškeré peněžní i nepeněžní nástroje použité na úhradu nákladů volební kampaně. Maximální možná výše výdajů podle zákona činí 40 000 000 Kč včetně daně z přidané hodnoty a 50 000 000 Kč včetně daně z přidané hodnoty, účastnil-li se kandidát i druhého kola voleb.

§ 67 prováděcího zákona výslovně předpokládá možnost porušení tří pravidel financování volební kampaně, a to: přijetí jakéhokoli prostředku bez prokazatelného původu, překročení nastavené výše limitu výdajů, nerespektování povinnosti vést účetnictví o financování volební kampaně nebo ho podle tohoto zákona zveřejnit. Podat návrh k soudu, aby rozhodl, že došlo k porušení pravidel financování volební kampaně, může pouze jiný kandidát, nikoli veřejnost.

Dojde-li soud k rozhodnutí, že pravidla financování volební kampaně byla porušena (spolu s rozhodnutím jakým způsobem a v jakém rozsahu), musí podle § 90a odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního volební výbor ve stanovené lhůtě odvést do státního rozpočtu částku odpovídající jeden a půl násobku částky, která odpovídá hodnotě darů od neidentifikovatelných dárců, nebo částky, o kterou byl přesáhnut stanovený limit na výdaje na volební kampaň, a nebo částky, které se týkalo porušení pravidel týkající se vedení účetnictví o financování kampaně.

3.5 Volba prezidenta Slovenské republiky

3.5.1 Hledání prezidenta

Stejně jako Česká republika i samostatná Slovenská republika potřebovala svou vlastní novou ústavu. Na jejím znění se začalo pracovat po volbách do československého Federálního shromáždění v červnu roku 1992, kdy už bylo zřejmé, že se tehdejší Česká a Slovenská federativní republika rozdělí na dva samostatné státy.

Slovenská republika nakonec přijala svou ústavu poměrně brzy. Předložený návrh měl být 1. září teprve projednán, nicméně téhož dne bylo navržené znění ústavy i schváleno (ŠEDO, 2013).

Problém nastal při hledání možného kandidáta na prezidenta. Institut prezidenta představoval pro Slovenskou republiku něco nového, neměli totiž nikoho, na koho by mohli navázat. Slovenská veřejnost se víceméně neztotožňovala s žádným předchozím prezidentem, počínaje prvorepublikovým T. G. Masarykem, konče V. Havlem. Jediným možným nástupcem se podle mínění veřejnosti jevil politik Alexandr Dubček. Ovšem o A. Dubčekovi se brzy muselo přestat uvažovat, jelikož ho zastihla předčasná smrt (NĚMEC, KUTA, 2009). Popularitou se A. Dubčekovi přibližoval pouze Vladimír Mečiar, ten se ale o post hlavy státu neucházel. Nakonec se prvním Slovenským prezidentem stal Michal Kováč (KOPEČEK, 2008).

3.5.2 Způsob volby před přímou volbou

Přijatým zákonem č. 460/1992 Z. z., Ústava Slovenskej republiky Slovenská republika navazuje na tradici z roku 1918 a uplatňuje parlamentní formu vlády. Prezident je součástí výkonné moci a v ústavě nese označení "hlava státu" stejně jako v Ústavě ČR. Vzhledem k parlamentnímu modelu vlády byla přijata nepřímá volba prezidenta. Volba parlamentem ale proběhla pouze jednou a v roce 1999 byla zavedena volba přímá (KROUPA, 2001).

Hlava republiky byla do roku 1999 volena Národní radou Slovenské republiky (podle čl. 72 Ústavy Slovenské republiky byla součástí zákonodárné moci pouze jedna komora) na pět let, tajnou volbou. Zvolen byl ten, kdo získal třípětinovou většinu hlasů všech poslanců. Takto nastavené kvórum se ale v dalších kolech volby nesnižovalo a již v první prezidentské volbě se takové ustanovení projevilo jako zásadní problém

znemožňující hladký průběh voleb (HORVÁTH, 2012). Kandidovat mohl každý občan Slovenské republiky starší 35 let, který měl právo volit (čl. 103 odst. 1 Ústavy SR v původním znění). Žádné další fáze procesu volby ústava neuváděla. Při počtu 150 poslanců, jak předkládal čl. 73, bylo potřeba 90 poslanců ke zvolení. Jak už bylo prozrazeno, tento způsob volby se uskutečnil pouze jednou, byl tak zvolen Michal Kováč v roce 1993.

Zvolení M. Kováče předcházela první volba, ve které se proti sobě postavili Roman Kováč a Milan Ftáčnik. Volba nebyla úspěšná a následoval nový pokus. Neúspěšní kandidáti z první volby byli vyloučeni, to vedlo k situaci, že v druhé volbě figuroval nový kandidát, M. Kováč. V polovině února roku 1993 pro M. Kováče hlasovalo 106 poslanců, čímž překročil potřebnou třípětinovou většinu všech poslanců a stal se tak prvním prezidentem samostatné Slovenské republiky (KOPEČEK, 2008).

3.5.3 Přímá volba

Podnětem k zavedení přímé volby prezidenta byl ostrý politický konflikt, jehož důsledkem byla neschopnost dosáhnout konsensu na půdě Poslanecké sněmovny při prezidentské volbě v roce 1998. Toho roku proběhlo 6 voleb a ani jednou se nepodařilo prezidenta zvolit. Mezitím M. Kováč přestal zastávat úřad hlavy státu a některé prezidentské pravomoci musely být přeneseny na premiéra a předsedu HZDS Vladimíra Mečiara. Se zavedením přímé volby vyrukovala opozice HZDS. Ta navíc chtěla získat prosazováním přímé volby prezidenta silnější voličskou podporu, kterou by využila v nadcházejících parlamentních volbách.

Prezidentský post nebyl obsazen už několik měsíců, přesto se po parlamentních volbách v roce 1998 nově vytvořená antimečiarovská vládní koalice rozhodla pro zavedení přímé volby, což zapříčinilo, že úřad prezidenta nebyl obsazen dalších více než devět měsíců.

Novela byla přijata v lednu 1999 a v květnu byl přímou volbou zvolen prezidentem zakladatel Strany občanského porozumění Rudolf Schuster (KOPEČEK, 2008).

Způsob volby prezidenta se obměnil přijetím ústavního zákona č. 9/1999 Z. z., kterým se mění a doplňuje Ústava Slovenské republiky č. 460/1992 Z. z., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „novela“). Ústava tedy upravuje volbu prezidenta, přičemž podrobná pravidla jsou zakotvena v zákoně č. 46/1999 Z. z., o způsobu volby prezidenta.

Podle § 1 čl. 1 zákona č. 46/1999 Z. z. se na volbě mohou podílet všichni občané, kteří mají právo volit členy Národní rady a zdržují se na území Slovenské republiky. Nominace kandidáta je umožněna alespoň 15 poslancům anebo petici podepsanou minimálně 15 tisíci občany, kteří disponují aktivním volebním právem. Kandidatura je povolena každému občanovi Slovenské republiky staršího 40 let, a který má volební právo. Novelou byl tedy minimální věk kandidáta navýšen o 5 let. Bezprostřední opětovné zvolení umožňuje zákon pouze jednou. Volby vyhláší předseda Národní rady Slovenské republiky tak, aby první kolo volby proběhlo nejpozději 60 dnů před skončením pětiletého funkčního období stávajícího prezidenta.

V odst. 4 čl. 101 novely začíná popis postupu volby. Využívá se dvoukolový systém. V prvním kole je rozhodující pro zvolení nadpoloviční většina platných hlasů oprávněných voličů. Nebyl-li nikdo zvolen, následuje do 14 dnů druhé kolo, ve kterém se utkají dva nejsilnější kandidáti z kola prvního. Ve druhém kole je potřeba pouze největší počet platných hlasů zúčastněných voličů.

V článku 101 odst. 5 novely je stanovena podmínka účasti dvou kandidátů ve druhém kole. Postoupil-li pouze jeden kandidát, předseda Národní rady do sedmi dnů vyhláší nové volby. Za předpokladu pouze jednoho kandidáta již v prvním kole, může být zvolen nadpoloviční většinou platných hlasů všech zúčastněných voličů.

Podle čl. 101 odst. 7 novely se funkce zvolený prezident ujímá složením slibu před Národní radou do rukou předsedy Ústavního soudu Slovenské republiky poslední den volebního období odcházejícího prezidenta.

3.5.3.1 Volba prezidenta 2014

Předseda Národní rady Slovenské republiky vyhlásil čtvrtou přímou volbu prezidenta na 15. března a případně druhé kolo na 29. března 2014. Volby se zúčastnilo celkem 14 kandidátů (8 občanských, 6 stranických kandidátů), bez účasti úřadujícího prezidenta Ivana Gašparoviče, který už se další volby nemohl zúčastnit (SMETANKOVÁ, 2014). Předvolební průzkumy, prováděné agenturou Focus v lednu 2014, tvrdily, že Robert Fico (předseda politické strany Směr a současně předseda vlády) je hlavní favorit volby s 40 % pravděpodobností na vítězství. S 13 % následoval Andrej Kiska, jakožto nezávislý kandidát a třetím nejúspěšnějším se měl stát Milan Kňažko, člen SDKÚ s 11,8 % (HRUŠKA, 2014).

Jak předpovídaly předvolební průzkumy, v prvním kole zvítězil R. Fico s 28 % hlasů a druhým byl A. Kiska, který získal 24 %, nicméně na třetím místě stanul Radoslav Procházka (nezávislý kandidát) se ziskem 21,2 % hlasů. Nikdo nezískal potřebnou nadpoloviční většinu hlasu, proto následovalo druhé kolo volby, do kterého postoupili dva nejúspěšnější z kola prvního. Ve druhém kole se pořadí obrátilo a celkovým vítězem voleb se nakonec stal Andrej Kiska s 59,4 % a zároveň se stal prvním nezávislým nestranickým prezidentem bez komunistické minulosti na Slovensku. Druhý Robert Fico obdržel 40,6 % hlasů (SMENTANKOVÁ, 2014).

4 Praktická část

Následující část práce je zaměřena na analýzu finančních zdrojů obstaraných za účelem financování předvolebních kampaní a analýzu vynaložených výdajů na kampaň.

4.1 Financování volebních kampaní jednotlivými kandidáty

Jak již zaznamenává čtvrtá kapitola práce, první přímé volby prezidenta České republiky se zúčastnilo 9 kandidátů. Množství využitých prostředků určených k financování volební kampaně se u jednotlivých kandidátů výrazně lišilo. Většina z uchazečů o funkci hlavy státu si zřídila účet pro financování u některé z bank, které nabízely službu založení transparentního účtu, ačkoli transparentní účet zákon přímo nenařizoval. Ovšem vyžadoval uveřejňování pohybu peněz z vytvořeného volebního účtu. V době před konáním voleb nabízela transparentní účet Fio banka, Raiffesienbank, GE Money bank a v souvislosti s prezidentskými volbami poskytovala tuto možnost také Česká spořitelna.

4.1.1 Karel Schwarzenberg

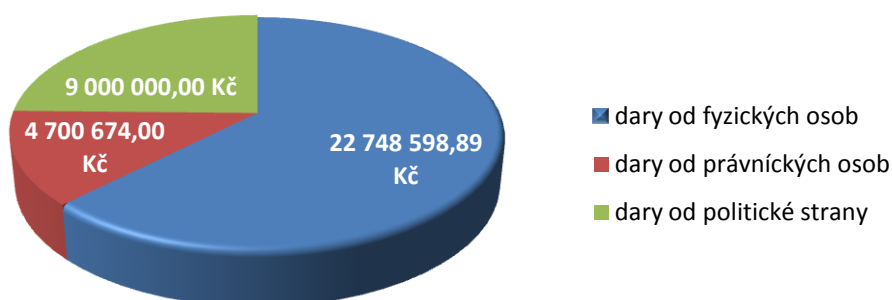
Protikandidát vítězného Miloše Zemana ve druhém kole první přímé volbě prezidenta ČR, Karel Schwarzenberg, sestavil volební výbor odpovídající za financování volební kampaně k 30. září 2012, tedy ještě před podáním kandidátní listiny Ministerstvu vnitra.

Byl jedním z kandidátů, kteří si založili volební účet u České spořitelny. Pro možnost sledování finančních transakcí veřejností zveřejnil přístup k účtu na svých internetových stránkách www.volimkarla.cz/financování. Avšak zákon o volbě prezidenta republiky opravňuje kandidáta volební účet zrušit, jakmile volební výbor převede zbývající (neodvedené do státního rozpočtu na základě porušení pravidel financování kampaně) nevyužité finanční prostředky na volební kampaň na veřejně prospěšné účely, tuto skutečnost uveřejní na svých internetových stránkách a současně zašle mandátovému a imunitnímu výboru Senátu komu a v jakém rozsahu byly tyto prostředky převedeny. Dne 15. července 2013 zveřejnil rozdělení přebytku finančních prostředků, což vede k faktu, že dnes již volební účet není aktivní.

Pod odkazem na účet dále uvádí zásady pro správný postup finanční podpory jeho kandidatury, přičemž jsou zde popsána i ustanovení vyžadující zákon pro identifikaci dárce.

Ačkoli již není možné čerpat informace o financování z volebního účtu, je možné provést analýzu příjmů a výdajů ze *Závěrečné zprávy prezidentské volební kampaně*, kterou volební výbor zaslal mandátnímu a imunitnímu výboru Senátu a 27. března 2013 zveřejnil na internetových stránkách v souladu s § 38 odst. 1 prováděcího zákona. Závěrečná zpráva zaznamenává příjmy a výdaje za období od 11. září 2012 do 27. března 2013, účetní závěrku, kandidátní listinu a sestavu volebního výboru.

Graf č. 1: Rozložení veškerých příjmů na volební kampaň Karla Schwarzenberga

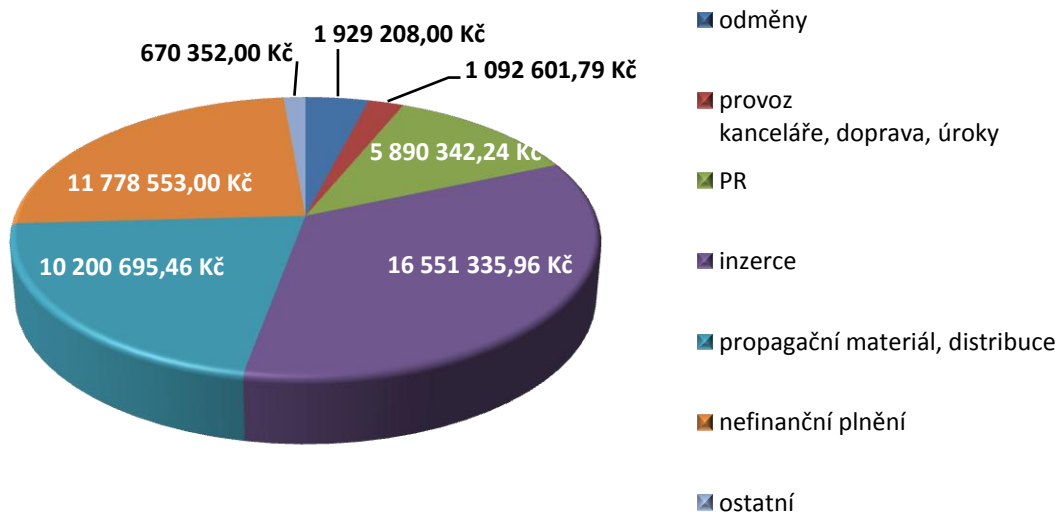

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.volimkarla.cz

K. Schwarzenberg na volební účet obdržel dary v celkové hodnotě 36 449 282,89 Kč od 328 dárců včetně jedné přijaté platby od sebe samého a včetně 41 příspěvků od neidentifikovatelných dárců ve výši 71 766,31 Kč. Kandidát tuto sumu využil na veřejně prospěšné účely, viz dále. Dary od fyzických osob činily 66 % (22 748 598,89 Kč), právnické osoby v součtu představovaly nejnižší podíl na finanční podpoře jeho kandidatury s 13,7 % (4 700 674 Kč) a dary od politických stran, resp. jedné politické strany, strany TOP 09, jíž je K. Schwarzenberg předsedou, se rovnaly 20,3 % (9 000 000 Kč). Dary kromě těch neidentifikovatelných v závěrečné zprávě splňují všechny podmínky nutné pro identifikaci dárců stanovené zákonem. Následující tabulka obsahuje finanční příspěvky na volební kampaň dosahující nejvyšších hodnot.

Kandidát zveřejnil seznam dárců i přímo na svých webových stránkách, nicméně seznam není úplný. Jsou zde zaznamenány dary od fyzických osob v celkové hodnotě 16 018 832,33 Kč, od právnických osob za 3 180 000 Kč a od politické strany TOP 09 je zde již finálních 9 000 000 Kč.

Graf č. 2: Rozložení veškerých výdajů na volební kampaň Karla Schwarzenberga

Zdroj: vlastní zpracování dle www.volimkarla.cz

Graf číslo 2 znázorňuje veškeré výdaje, které kandidát za volební kampaň vynaložil. Spolu s nefinančním plněním a poskytnutými slevami, které je podle zákona nutné zařadit mezi výdaje v ceně obvyklé na volební kampaň, čítá suma všech nákladů 48 113 088,45 Kč. Kandidát postoupil do druhého kola voleb, to znamená, že strop maximálních možných výdajů nepřekročil. Na internetových stránkách lze nalézt osoby podílející se na volební kampani. Mzdové náklady těchto osob tvořily 4 % (1 929 208 Kč) z celkových výdajů. Provoz kanceláře, doprava, úroky zahrnující občerstvení, vybavení kanceláře, parkovné dosahovalo 2,3 % (1 092 601,79 Kč). Položky PR, do níž byla zařazena různá kulturní setkání, konference, ale také kontakt s veřejností pomocí sociálních sítí, webových stránek, které byly pro tento účel vytvořeny, představovala 12,2 % (5 890 342,24 Kč). Inzerce včetně reklam v tisku, rozhlase, TV a na internetu dosahovala 34,4 % (16 551 335,96 Kč) a stala se tak finančně nejnáročnější položkou. Reklamní předměty, plakáty, letáky a další a jejich distribuce byly tvořeny z 21,2 %

(10 200 695,45 Kč), nefinanční plnění z 24,5 % (11 778 553 Kč) a položka ostatní zahrnující například marketingové výzkumy, grafické práce, poradenství činila 1,4 % (670 342 Kč).

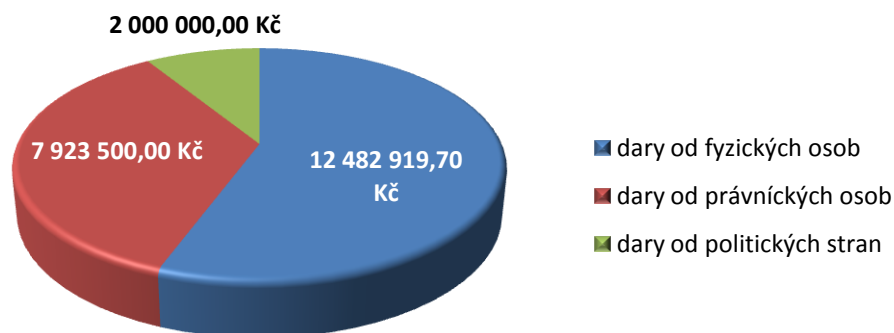
Celkový přebytek z finančních prostředků po skončení volební kampaně byl 114 919,02 Kč, za předpokladu, že do příjmů jsou započteny i přijaté úroky ve výši 181,58 Kč a na druhé straně do nákladů není započteno nefinanční plnění. Podle vyjádření na internetových stránkách bylo z této částky převedeno 38 923 Kč na provoz dětského hospice v Malejovicích, 38 000 Kč do Domu svatého Josefa v Žireči a 38 000 Kč na podporu výstavby sociálních bytů v Libáni. Nicméně součet těchto tří částek neodpovídá rozdílu mezi celkovými příjmy a výdaji ze závěrečné zprávy předložené mandátnímu a imunitnímu výboru Senátu.

4.1.2 Miloš Zeman

Vítěz první přímé volby prezidenta České republiky, Miloš Zeman, v současnosti nenabízí náhled na původní internetovou stránku vytvořenou v rámci volební kampaně. Dřívější podoba se přetransformovala na webovou stránku Miloše Zemana, jakožto prezidenta České republiky. Důsledkem tohoto faktu je, že již nejsou k dispozici všechny důležité informace o volební kampani. Avšak obsahem jedné tiskové zprávy je vyúčtování kampaně prezidenta. Veřejnosti je od 29. března 2013 zpřístupněn výpis z transparentního účtu a dva soubory (odděleně za rok 2012 a 2013), v nichž je rozvaha, hlavní účetní kniha, účetní deník, faktury a seznam dárců.

Dalším kandidátem, který využil transparentní účet České spořitelny pro financování své kampaně, byl i M. Zeman. Účet zachycoval pohyb finančních položek od 5. září 2012, kdy byl vytvořen. Poslední transakce na zpřístupněném výpisu z volebního účtu k datu 26. března 2013.

Graf č. 3: Rozložení veškerých příjmů na volební kampaň Miloše Zemana

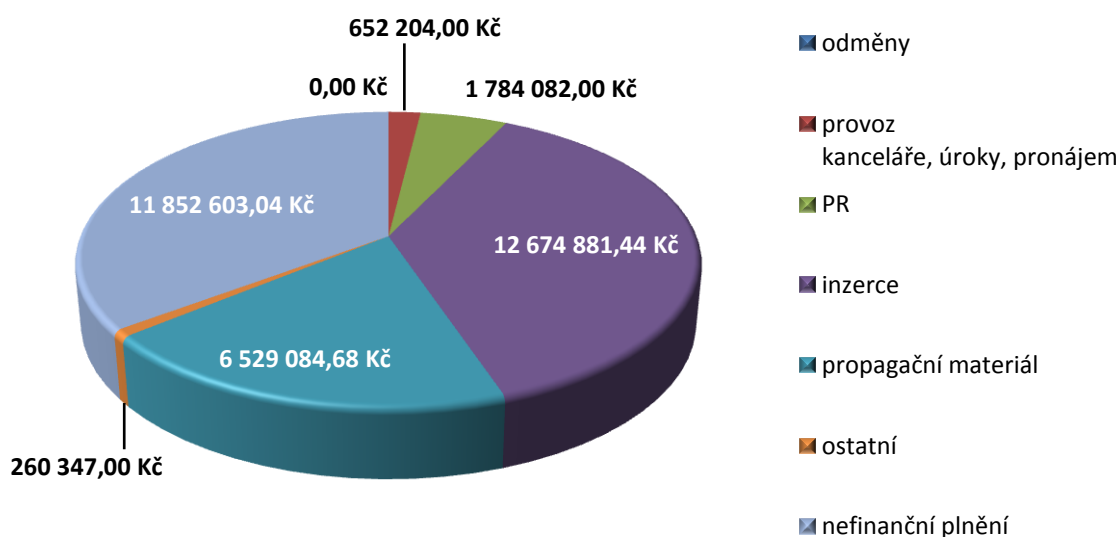
Zdroj: vlastní zpracování dle www.zemanmilos.cz

Na volebním účtu se vyskytlo celkem 632 darů v hodnotě 22 406 419,7 Kč, přičemž někteří dárci se na výpisu objevili vícekrát. Financování zahájil 5. září 2012 samotný M. Zeman vkladem 100 Kč.

Nejvíce se na financování podílely fyzické osoby z 55,7 %, druhými v pořadí byly právnické osoby (35,4%) a nezanedbatelnou jednorázovou částkou přispěla také politická strana SPOZ (8,9%). V případě, že by byl k dispozici pouze výpis z transparentního účtu, nebylo by možné identifikovat přijaté finanční prostředky v hodnotě 11 852 784,7 Kč, nicméně v obou dokumentech připojených k vyúčtování volební kampaně na internetových stránkách je přiložený seznam všech dárců. Zde je celkem 130 neidentifikovatelných peněžních prostředků v hodnotě 151 636,88 Kč, které jsou zahrnuty v grafu výše. Dva dary z této sumy byly vráceny zpět darujícím a to v hodnotě 5 000 Kč a 111 211 Kč.

Zajímavá skutečnost také je, že většina nejhodnotnějších darů dorazila na účet až v březnu, dlouho po skončení voleb (1 000 000 Kč – Pozemní stavitelství Zlín, a.s., 1 000 000 Kč – Pojišťovací makléřství INPOL, a.s.), včetně nejvýznamnějšího příspěvku od fyzické osoby za 1 500 000 Kč od Štefana Loncnera.

Graf č. 4: Rozložení veškerých výdajů na volební kampaň Miloše Zemana

Zdroj: vlastní zpracování dle www.zemanmilos.cz

Ačkoli M. Zeman na jaře v roce 2012 tvrdil, že za volební kampaň utratí kolem 2 -3 miliónů korun (KOPECKÝ, 2012), dnes je zřejmé, že tento odhad se výrazně odlišuje od skutečnosti. K 26. březnu 2013 za volební kampaň vynaložil 21 900 599,12 Kč. Přičtou-li se k této sumě i nepeněžitě dary, výše výdajů je 33 753 202,16 Kč. Výpis postrádá jakoukoli zmínku o mzdách. Provoz kanceláře s občerstvením, pronájmy prostorů a úroky M. Zemana vyšly na 1,9 % (652 204 Kč) z celkových nákladů. PR tvořilo 5,3 % (1 784 082 Kč). Inzerce se stala nejdražší položkou představující 37,6 % (12 674 881,44 Kč). Propagační materiál včetně jeho distribuce dosahoval 19,3 % (6 529 084,68). Fotografie, různé poplatky, anonymní výdaje a například rozesílání žádostí o doplnění údajů darujících zahrnuté v položce „ostatní“ činily 0,8 % (260 347 Kč). Volební výdaje uzavírá nefinanční plnění v hodnotě 11 852 603,04 Kč, tedy 35,1 %.

Důležité je, že M. Zeman odstartoval svou kampaň výrazně dříve, než oficiálně oznámil kandidaturu. Musel tedy vynaložit určitý obnos peněz a tyto výdaje musel pokrýt určitými finančními zdroji (BOČEK, 2013). Ovšem volební účet žádné finanční zdroje přijaté před zřízením volebního účtu nezahrnuje, a to by znamenalo, že stávající prezident nevyhověl § 24 odst. 4 prováděcího zákona.

Převedení nevyužitých finančních prostředků na veřejně prospěšný účel ve výši 507 618,91 Kč není nikde zaznamenán.

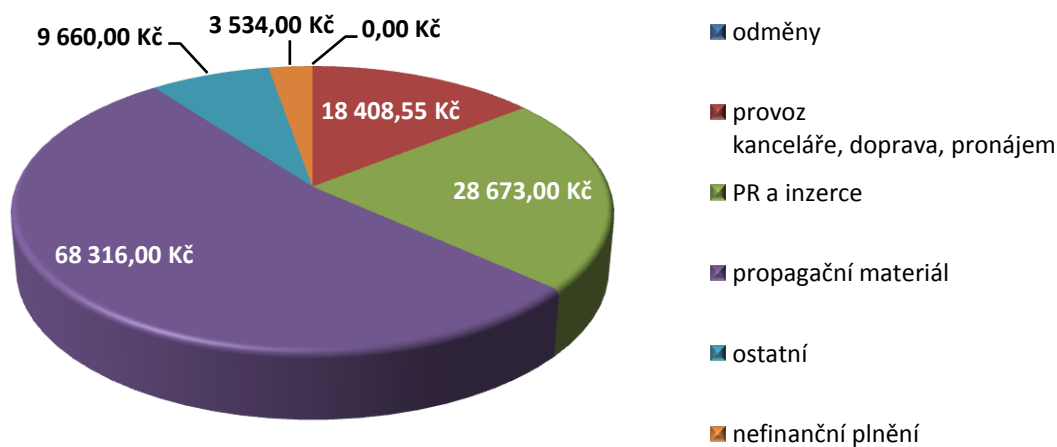
4.1.3 Tat'ána Fischerová

Stejně jako u K. Schwarzenberga i u Tat'ány Fischerové stále existuje webová stránka vytvořená v souvislosti s prezidentskou volbou obsahující detailní informace o volební kampani včetně jejího vyúčtování. Zveřejněné vyúčtování ovšem zahrnuje i hlavní účetní knihu, díky níž je provedená analýza příjmů a výdajů na volební kampaň hodnotnější.

Na internetových stránkách nechybí informace o volebním výboru a dalších členech volebního týmu. Kandidátka využila služby zřízení si transparentního volebního účtu u Fio banky, která si jako jediná neúčtovala žádné poplatky za vedení účtu ani vnitrostátní transakce. Přístup k němu je možné najít také na jejích stránkách, dnes již ale neobsahuje žádná data. Vedle odkazu na volební účet popisuje zákonné podmínky pro identifikaci dárců a dále uvádí, že financování volební kampaně proběhne jen za pomoci fyzických osob, přičemž maximální hodnotu daru od jedné osoby nastavila na 10 000 Kč. Níže zaznamenané údaje odpovídají období od 12. listopadu 2012, kdy na volební účet dorazil první dar, do 8. března 2013.

Financování celé volební kampaně proběhlo v souladu s rozhodnutím T. Fischerové. Celkem přijala dary v hodnotě 138 327,12 Kč a to včetně příspěvků, u kterých nebylo možné identifikovat jejich poskytovatele. Součet těchto prostředků činil 9 563,26 Kč. Finanční podpory se kandidátka dočkala od 99 dárců a taktéž si sama přispěla na kampaň a to částkou 10 000 Kč. Povinné údaje o podporovatelích vepsala do excelového souboru, který je součástí dokumentů o vyúčtování kampaně. Hlavní účetní kniha obsahuje pouze příjmení jednotlivých dárců. 14. ledna 2013 na volební účet dorazily poslední dva identifikovatelné příspěvky v téměř zanedbatelných hodnotách 400 a 600 Kč. Následující den byl přijat poslední dar, který ale nesplňoval zákonné podmínky nutné pro identifikaci darujícího.

Graf č. 5: Rozložení veškerých výdajů na volební kampaň Taťany Fischerové

Zdroj: vlastní zpracování dle www.prezidentkatf.cz

Náklady na kampaň T. Fischerové se vyšplhaly k 128 591,55 Kč. Ačkoli měla svůj volební tým, všichni členové byli dobrovolníci, proto za odměny svým spolupracovníkům nevydala žádnou částku. Výdaje za provoz kanceláře, cestování a pronájem například konkrétně webhosting dosahovaly 14,3 % (18 408,55 Kč). V předvolební kampani nevyužila možnosti reklamy, nicméně za PR utratila 22,3 % (28 673 Kč) z finančních prostředků. Náklad na placky, spot a jiný propagační materiál představoval 53,1 % (68 316 Kč). Položka ostatní zahrnuje synchronizační poplatek a výdaj za účetnictví a činila 7,5 % (9 660 Kč). Kandidátka také obdržela nefinanční dar rozhlasový spot a besedu v Liberci v peněžním vyjádření za 3 534 Kč, tedy 2,8 %.

Přičtou-li se k darům přijaté úroky (12,45 Kč) na volebním účtu, suma nevyužitých finančních prostředků čítala 13 282,02 Kč, ale převedení na veřejně prospěšné účely není nikde publikováno.

4.1.4 Zuzana Roithová

Europoslankyně Zuzana Roithová sestavila svůj pětičlenný volební výbor k 29. říjnu 2012, tedy ke dni podání kandidátní listiny. Sestavu výboru je možné najít na stále zpřístupněných internetových stránkách. Zde také uvedla i některé další členy

volebního týmu, kteří se podílejí na předvolební kampani dobrovolně jako i ostatní spolupracovníci na stránkách nejmenovaní.

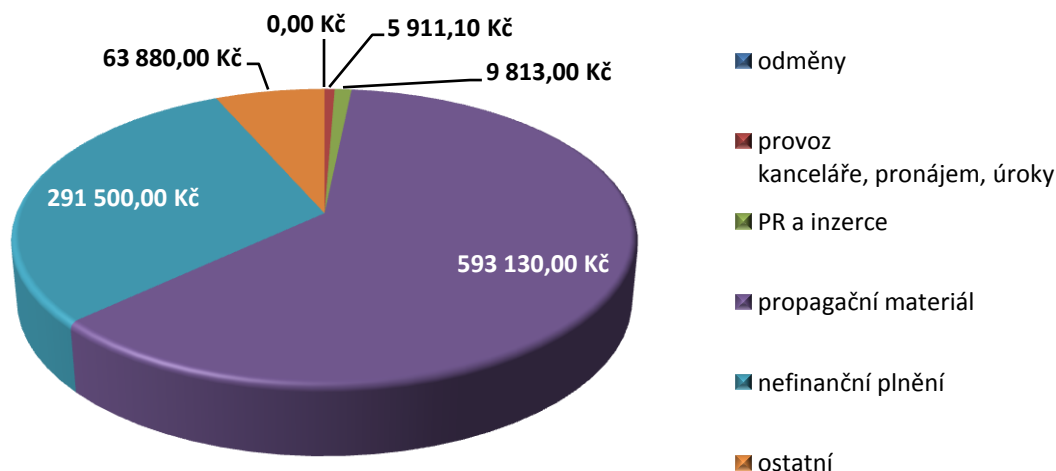
Kandidátka nevyužila nabídky transparentních účtů bank a pro financování volební kampaně si 18. října 2012 zřídila volební účet u Equa bank. Nicméně kandidaturu oznámila poměrně brzy a předvolební kampaň začala realizovat 2. března 2012, kdy si zřídila předvolební účet u stejné banky jako následný volební účet. V souladu s § 24 odst. 4 zákona o volbě prezidenta převedla všechny finanční prostředky z předvolebního účtu na účet volební. Na tuto skutečnost je možné narazit na webových stránkách, kde mimo jiné jsou uvedeny veškeré informace o financování kampaně. Je zde soubor s bankovními výpisy z obou účtů od března 2012 do konce února roku 2013, soubor všech příjmů a výdajů na kampaň, rozvaha, účetní deník, výkaz zisku a ztrát, faktury. Na stránce dále uvádí podmínky pro správné zaslání finanční podpory.

Stejně jako Taťána Fischerová se Z. Roithová rozhodla financovat svou kampaň pouze z vlastních zdrojů a z darů od fyzických osob. Za období od 2. března 2012 do 28. února 2013 obdržela dary od 241 dárců v hodnotě 712 734,10 Kč včetně jednoho finančního vkladu od sebe samé, kterým zahájila svou kampaň a včetně neidentifikovatelných příspěvků. Ve výpisu z bankovního účtu je možné dohledat celkem 109 položek s nedostatečnými údaji o darujícím vyžadující zákon. Jednalo se zejména o dary z počátku předvolební kampaně, nicméně na internetových stránkách je zveřejněn soubor, ve kterém je většina dárců identifikována a seznam neidentifikovatelných soubor snížil na 26, jejichž finanční podpora dosahovala hodnoty 34 007,80 Kč.

Na volební účet 18. října 2012 kandidátka převedla 292 339,36 Kč, což odpovídalo příjmům ve výši 351 955,25 Kč spolu s přijatými úroky a výdajům za 59 630 Kč na předvolebním účtu.

Není-li počítáno s počátečním vkladem Z. Roithové, pak nejvyšším darem přispěl její manžel Jan Roith (100 000 Kč), dále Josef Belobrádek (35 000 Kč) a Stanislav Ludvík (25 000 Kč).

Graf č. 6: Rozložení veškerých výdajů na volební kampaň Zuzany Roithové

Zdroj: vlastní zpracování dle www.prezident.roithova.cz

Výdaje Z. Roithové na volební kampaň odpovídaly 29 položkám v hodnotě 672 734,10 Kč, přičteme-li poskytnuté nefinanční dary zařaditelné do nákladů, celkové náklady se pak rovnaly 964 234,10 Kč. Dobrovolníci spolupracující bezplatně neměli žádný podíl na celkových výdajích. Provoz kanceláře spolu se zajištěním občerstvení, pronájmem prostorů, kde volební tým čekal na výsledek voleb, a úroky tvořily pouze 0,6 % (5 911,10 Kč) nákladových položek. Na pozvání na setkání publikované v regionálním periodiku obsažené v položce „PR a inzerce“ čerpala kandidátka 1 % (9 813 Kč) z finančních prostředků. Výrazně převyšující ostatní výdaje byla částka 593 130 Kč, tedy 61,5 %, utracena za tisk a výlep plakátů, billboardů, výrobu placek a dalšího propagačního materiálu. Nepeněžitě plnění Z. Roithová obdržela v hodnotě 291 500 Kč, představující 30,2 %. 6,6 % (63 880 Kč) odpovídalo výdajům za grafické práce, portrétní fotografie a například poskytnuté poradenství týkající se financování a řízení volební kampaně.

Kandidátka za volební kampaň nevyužila 40 000 Kč. 20 000 Kč darovala Občanskému sdružení Radosti a zbývajících 20 000 Kč Klubu přátel červenobílé hole o.s. Darovací smlouvy byly podepsány oběma stranami 27. února 2013 a zveřejněny na webových stránkách Z. Roithové.

4.1.5 Jiří Dienstbier

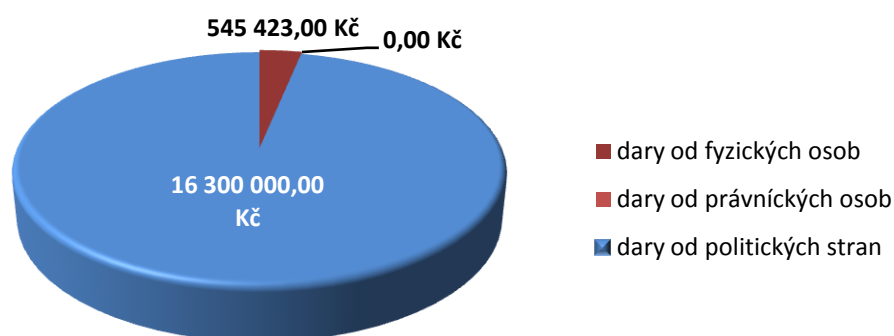
Internetová stránka Jiřího Dienstbiera v dnešní době pravděpodobně nemá stejnou podobu jako v době volby prezidenta, nicméně pro práci relevantní informace o vyúčtování volební kampaně jsou zde stále zveřejněny.

K financování volební kampaně si kandidát zřídil k 17. červenci 2012 volební účet u Fio banky. Odkaz na transparentní účet je i nadále přístupný, ovšem jako u ostatních kandidátů je nyní bez jakýchkoliv dat.

Vyúčtování využití finančních prostředků v kampani volební výbor zaslal mandátnímu a imunitnímu výboru Senátu dne 22. března 2013.

Rozbor příjmů a výdajů byl proveden z dokumentu, do něhož jsou převedeny položky z volebního účtu za období od 1. července 2012 do 25. března 2013.

Graf č. 7: Rozložení veškerých příjmů na volební kampaň Jiřího Dienstbiera

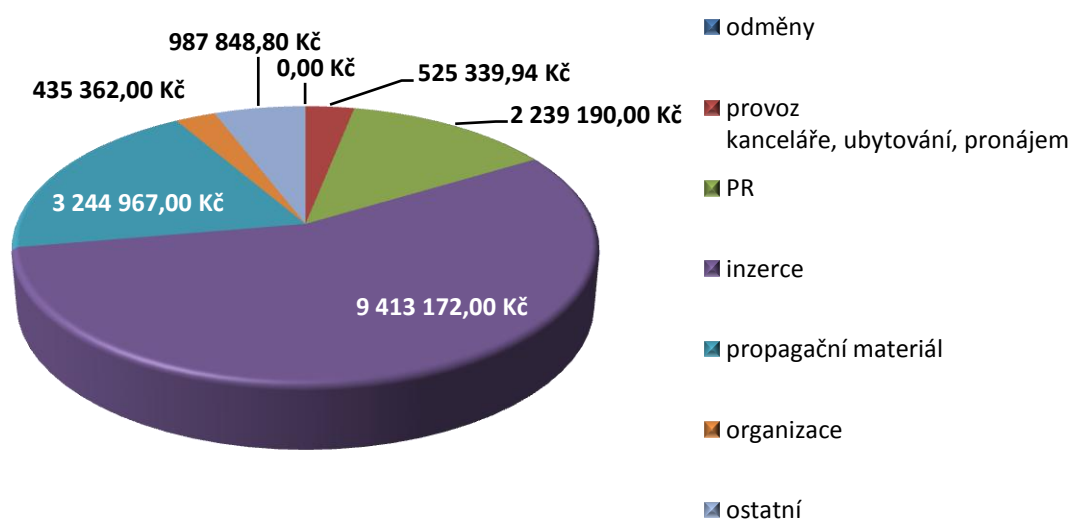

Zdroj: vlastní zpracování dle www.dienstbier2013.cz

Z grafu č. 7 je zřejmé, že Jiří Dienstbier financoval svou volební kampaň především z darů poskytnutých politickou stranou. Onou stranou byla ČSSD, již je členem. Dary od ČSSD byly rozloženy do více plateb a celkem tvoří přes 96,7 % z celkových příjmů na volební kampaň. Výrazně nižší jsou dary od fyzických osob, počítající i s darem od sebe samého a od právnických osob nebyla zaevidována žádná příchodí platba. Celkový obnos zdrojů financování volební kampaně byl tedy 16 845 423 Kč. Nebere-li se v potaz vklad od samého J. Dienstbiera, nejštědřejším darujícím se stal Pavel Poc (100 000 Kč), následovaný Petrem Polanským (20 000 Kč).

Dokument, ze kterého bylo čerpáno, obsahuje jména a příjmení darujících, ale další údaje potřebné k jejich zákonné identifikaci nejsou uvedeny a vzhledem k relativně obsáhlé dokumentaci vyúčtování kampaně na internetových stránkách chybí seznam dárců včetně všech identifikačních údajů. Dnes je ovšem možné pouze spekulovat nad tím, zda takový seznam někdy existoval. V rámci nemožnosti přijetí příspěvků s neúplnými údaji kandidát zpět vrátil finanční prostředky v hodnotě 9 500,14 Kč, které jsou zařazené do výdajů.

Graf č. 8: Rozložení veškerých výdajů na volební kampaň Jiřího Dienstbiera

Zdroj: vlastní zpracování dle www.dienstbier2013.cz

Volební kampaň stála J. Dienstbiera celkem 16 845 879,74 Kč za 156 výdajových položek podle dokumentu obsahující položky z volebního účtu. Mzdové náklady či odměny nejsou ve výpisu z účtu ani jiném dokumentu uvedeny. 3,1 % (525 339,94 Kč) z výdajů ovlivnil provoz kanceláře spolu s občerstvením, ubytováním, pronájmem prostorů a automobilů. Kandidát využíval PR agentury, náklad odpovídal 13,3 % (2 239 190 Kč). Největší podíl zaujímal veškerá reklamní kampaň pod položkou „inzerce“ 55,9 % (9 413 172 Kč). Propagační materiál představoval 19,3 % (3 244 967 Kč). Ve spisu, který zahrnoval placené faktury, se často objevoval údaj o organizační práci a výpomoci celkem za 435 362 Kč, tedy 2,6 %, a proto byla vytvořena samostatná položka „organizace“.

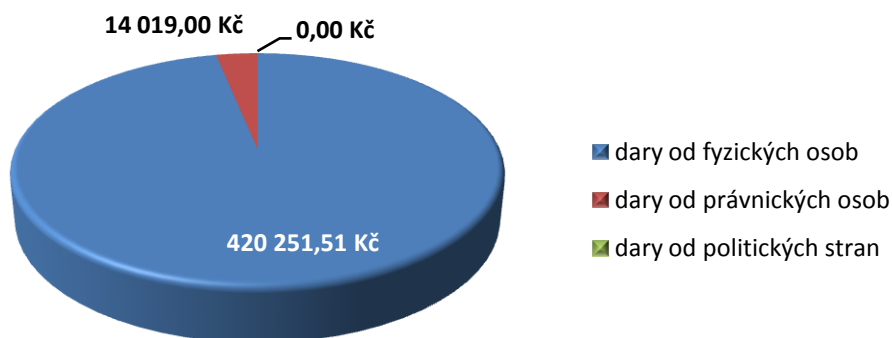
Poradenské a bezpečnostní služby, grafické práce, styling, fotografie a další výdaje obsažené v „ostatní“ činil 5,9 % (987 848,8 Kč).

Bankovní úroky přijaté navyšovaly příjem na volební kampaň o 1 259,3 Kč. Po odečtení výdajů od celkových příjmů na volebním účtu zůstalo 802,56 Kč. Rozdělení této nevelké sumy na internetových stránkách chybí.

4.1.6 Vladimír Franz

Profesor a umělec Vladimír Franz na svých stále zpřístupněných internetových stránkách, vytvořených speciálně pro prezidentské volby, uvádí veškeré informace o volební kampani. Jsou zde jmenováni členové volební výboru i další členové volební týmu spolupracující na kampani dobrovolně ve svém volném čase. Kandidát byl dalším v řadě těch, kteří si zřídili volební účet u Fio banky nabízející transparentní účet, avšak dnes již není aktivní. Byl vytvořen 2. listopadu 2012, kdy na účet byla vložena první částka. Kompletní vyúčtování kampaně bylo zveřejněno 30. března 2013 a zaznamenává pohyby peněz od data zřízení volební účtu do 31. ledna 2013.

Graf č. 9: Rozložení veškerých příjmů na volební kampaň Vladimíra Franze

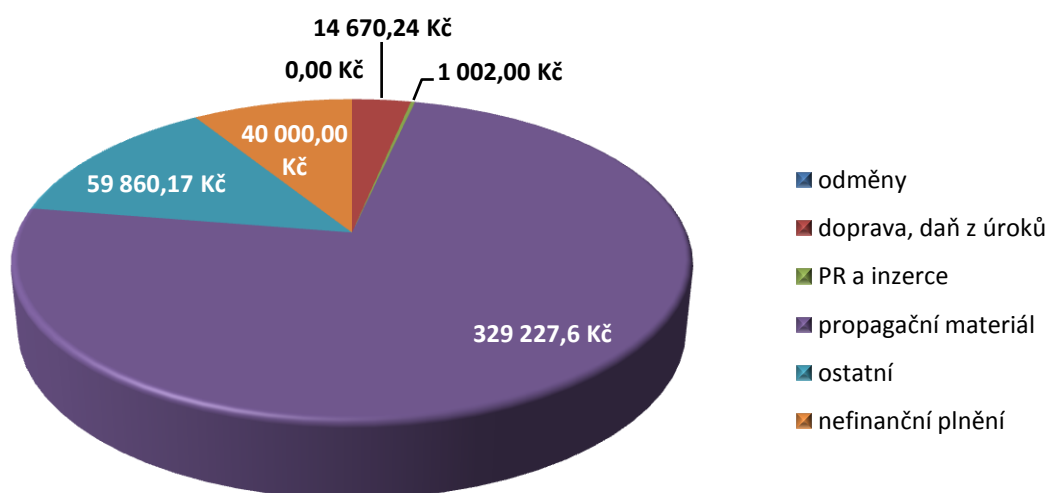

Zdroj: vlastní zpracování dle www.vladimirfranz.cz

Celková suma přijatých darů byla 434 270,51 Kč. Součástí je i 50 000 Kč, které byly získány na předvolebním účtu (spolu se zákonnými identifikačními údaji darujících) a následně přeposlány 2. listopadu na oficiální účet. Jak sám kandidát na webových stránkách avizoval, nepřijal žádné dary od politických stran, ani státních právnických osob. Nejvíce peněžních prostředků obdržel od fyzických osob v hodnotě 420 251,51 Kč

(96,8%) včetně 37 osob bez kompletních identifikačních údajů čítající 16 493,17 Kč. Nicméně tuto sumu beze zbytku vrátil zpět odesílatelům. Nejštedřejším dárcem se stal Václav Dejčmar (45 000 Kč), který mimo jiné finančně podpořil i Karla Schwarzenberga. Od 5 právnických osob přijal prostředky představující 3,2 % (14 019 Kč). Poslední dar byl přijat 15. ledna 2013. Nedostatkem je, že soubor s kompletním seznamem dárců obsahuje pouze jména darujících bez dalších zákonných údajů.

Graf č. 10: Rozložení veškerých výdajů na volební kampaň Vladimíra Franze

Zdroj: vlastní zpracování dle www.vladimirfranz.cz

Celkové náklady tvořilo 68 výdajových položek v hodnotě 444 760,01 Kč. Jak bylo řečeno, členové volebního týmu pracovali ve svém volném čase zadarmo. Na rozdíl od ostatních kandidátů, V. Franz nevynaložil za provoz kanceláře žádné finanční prostředky, protože volební tým spolupracoval přes komunikační kanály jako je Facebook, Skype a další. Za dopravu utratil 14 670,24 Kč, tedy 3,3 %. PR se ve výčtu výdajových položek neobjevila, inzerce vyšla na pouhých 0,2 % (1 002 Kč) nákladů. Nejvyšší výdaj odpovídající 74 % (329 227,6 Kč) patřil tisku vícedílného časopisu Franzin zahrnutého do propagačního materiálu spolu s tiskem letáků a například samolepek. Seznam výdajů obsahoval 4 anonymní výdaje, 1 výběr pokladnou blíže neurčený. Tyto položky spolu s výdajem za účetnictví a vrácenými dary jsou součástí „ostatních“ nákladů tvořící 13,5 %

(59 860,17 Kč). Dále kandidát přijal nepeněžité dary v hodnotě 40 000 Kč, představující 9 % z výdajů.

Nevyužité finanční prostředky (29 000 Kč) rozdělil mezi projekt Číslo na boha, psí útulek v Libni a obecně prospěšné společnosti Život dětem.

4.1.7 Jan Fischer

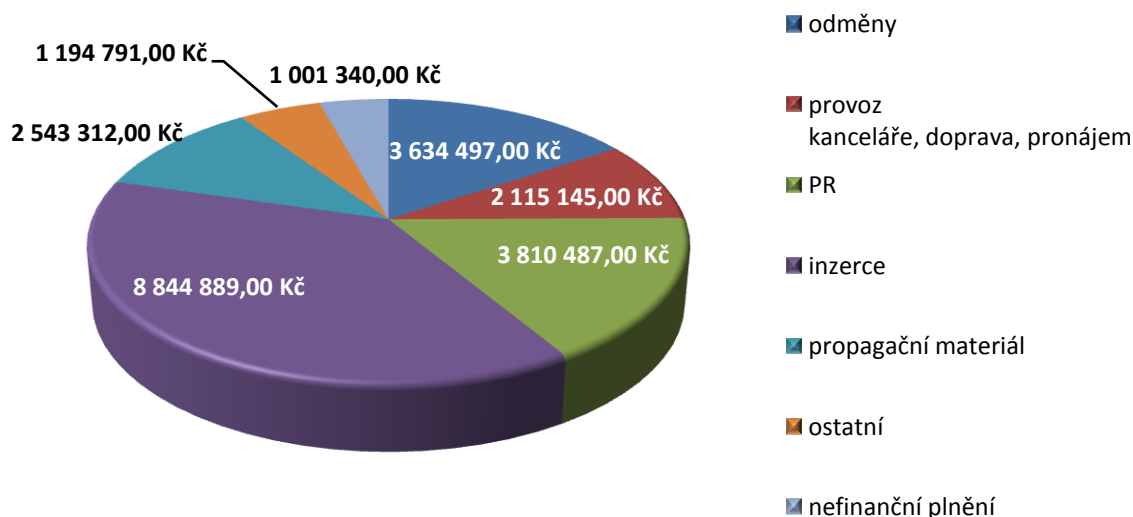
Internetová stránka Jana Fischera i dnes nabízí informace o volební kampani. K nalezení je zde i podstránka zaměřená na financování včetně různých dat o příjmech a nákladech na volební kampaň. Součástí těchto údajů je také odkaz na soubor týkající se účetnictví, který volební výbor 27. března 2013 zaslal mandátnímu a imunitnímu výboru Senátu, obsahující seznam darů, hlavní knihu, účetní deník a další účetní knihy. Volební účet si kandidát založil u Raiffeisenbank. Na webových stránkách je umístěn odkaz pro sledování finančních transakcí, v současnosti ale není aktivní a výpis z něho není nikde umístěn.

J. Fischer zahájil svou kampaň již v březnu roku 2012, kdy vzniklo občanské sdružení „kancelář Jana Fischera“ a kdy byl založen účet pro financování volební kampaně. Poté 22. října 2012 spolu s podáním kandidátní listiny byl na základě zákona založen volební účet. Některé finanční prostředky byly převedeny z účtu kanceláře Jana Fischera na volební účet, ale podle zveřejněného účetnictví kandidát na účtu kanceláře hospodařil i v době, kdy byl již založen volební účet. Účetní operace na účtu kanceláře odpovídají využívání finančních prostředků na volební kampaň. Tímto postupem porušil § 24 odst. 3 prováděcího zákona a financování kampaně se takto stalo značně netransparentním.

Přejdou-li tato fakta do ústraní, kandidát od března 2012 do 26. března 2013 přijal dary od fyzických osob v hodnotě 25 208 332,67 Kč a pouze 3 141 Kč od právnických osob, politické strany se na financování nepodílely. Obdržel také 8 279 Kč od dárců s neúplnými identifikačními údaji, které následně vrátil. Na internetových stránkách dále zveřejnil veškeré příjmy, pravděpodobně včetně přijatých úroků a kurzovních zisků, k 10. dubnu 2013 v hodnotě 28 203 354,4 Kč. Poslední aktualizace o příjmech je k datu 10. července 2013, kdy J. Fischer zveřejnil seznam darujících včetně všech identifikačních údajů ve výši 33 218 529,1 Kč. Nejštědřejšími dárci byli Tomáš Chrenek (14 000 000 Kč), Daniel Pařko (4 700 000 Kč) a Ladislav Dráb (4 240 000 Kč).

Pro zhodnocení nákladů na kampaň, je zde graf zachycující výdaje do 13. ledna 2013.

Graf č. 11: Rozložení veškerých výdajů na volební kampaň Jana Fischera

Zdroj: vlastní zpracování dle www.jan-fischer.cz

Na rozdíl od většiny kandidátů, J. Fischer zaznamenal mzdové náklady a odměny volebního týmu dosahující 15,7 % (3 634 497 Kč). Náklady na provoz kanceláře, vybavení, občerstvení, dopravu a pronájem prostorů a vozů odpovídaly 9,1 % (2 115 145 Kč). PR zaujímalo 16,6 % (3 810 487 Kč) a inzerce 38,2 % (8 844 889 Kč), tím se stala nejdražší položkou volební kampaně. Výroba reklamních předmětů, volebních spotů, tisk plakátů a další propagační materiál byl tvořen z 11 % (2 543 312 Kč). Položka ostatní, v níž jsou zahrnuty konzultativní služby, telekomunikační služby, fotografie, administrativní podpora a další, představovala 5,2 % (1 194 791 Kč) a poskytnuté nefinanční plnění 4,3 % (1 001 340 Kč). Celková suma vynaložených finančních prostředků dosahovala výše 23 144 461 Kč.

Důležitou skutečností je, že volební výbor na konci března v roce 2013 při odevzdávání účetnictví Senátu prohlašoval, že evidují neuhrazené závazky v celkové výši 8 182 490,5 Kč, proto J. Fischer sháněl finanční prostředky ještě dlouho po volbách.

Na internetových stránkách dále uvádí celkové výdaje (včetně nepeněžního plnění) k datu 10. dubna 2013 v celkové hodnotě 28 943 436,05 Kč.

Další skutečnost vyvolávající otázky souvisí s uveřejněným přehledem poskytnutých slev na webových stránkách kandidáta samostatně od nefinančního plnění. Obvyklá cena těchto slev činí 14 545 454 Kč a v závěrečném vyúčtování se neobjevují. Přičtou-li se k výdajům, celkové náklady by se vyšplhali k 43 488 890,05 Kč, čímž by překročil zákonem stanovený maximální možný limit výdajů na volební kampaň. Je možné, že jsou tyto slevy zahrnuty již v částce 28 943 436,05, ale tento fakt není nikde dohledatelný.

4.1.8 Jana Bobošíková

Zákon nenařizuje, jak dlouho má být přístupná internetová stránka vytvořená za účelem prezidentské volební kampaně, protože zákon nenařizuje ani její založení, nicméně předpokládá, že si ji kandidát vytvoří, neboť musí umožnit dálkový přístup ke sledování pohybů finančních prostředků na volebním účtu. Jana Bobošíková již svou webovou stránku zrušila a tak primární zdroj informací o volební kampani a jejím financování v současnosti není dostupný.

Dalším opodstatněním, že kandidátka nepostupovala v rozporu se zákonem, když si zrušila webovou stránku, je, že volební účet není nezákonné zrušit po splnění určitých podmínek, viz rozbor financování volební kampaně K. Schwarzenberga. V poslední řadě zákon dále nařizuje zveřejnit vyúčtování proběhnuté kampaně, nicméně neříká, po jakou dobu má být takové vyúčtování veřejně přístupné.

Na základě těchto skutečností je nutné se obrátit na sekundární zdroj poskytující informace o financování volebních kampaní kandidátů na prezidenta, neboť autorovi práce nebyl ani po vyžádání umožněn náhled do knih týkající se vyúčtování kampaně. Jediné údaje o financování kampaně J. Bobošíkové a ostatních kandidátů nabízí server www.transparentnivolby.cz, jenž je spravován nevládní neziskovou organizací nazývanou se *Transparency International*, která mapuje stav korupce v České republice.

Podle serveru „transparentní volby“ si J. Bobošíková zřídila volební účet, ten ale nebyl přístupný online, což znamená, že pravděpodobně nevyužila nabídku transparentních účtů, a poskytovala pouze výpis z účtu.

K 31. prosinci 2012 přijala na volební účet dary v celkové hodnotě 150 300 Kč. Z této částky tvořily 99,8 % (150 000 Kč) příspěvky od politické strany, zřejmě od tehdejší

politické strany Suverenita – Blok Jany Bobošíkové, již byla v době voleb předsedkyní. Zbývající 0,2 % (300 Kč) obdržela od fyzických osob.

Výdajová strana volební kampaně zaznamenává pouze výdaje zahrnuté v položce „ostatní“ ve výši 40 255 Kč. Jedná se tak o nejmenší kampaň kandidáta na prezidenta. Detailnější informace server nenabízí.

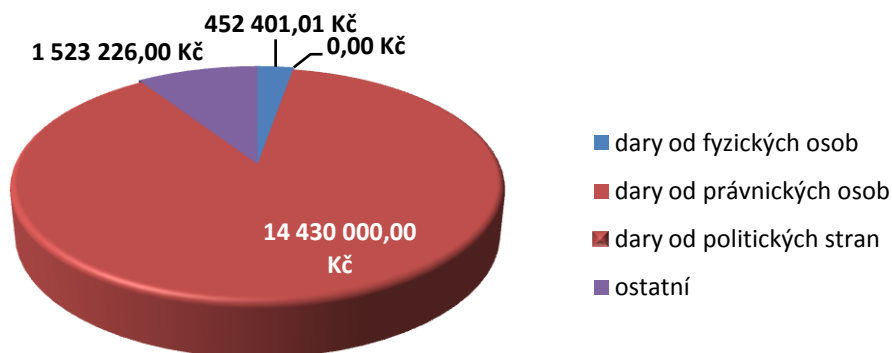
4.1.9 Přemysl Sobotka

Kandidát Přemysl Sobotka vyslaný do boje o hrad Občanskou demokratickou stranou na rozdíl od J. Bobošíkové svou internetovou stránku nezrušil, nicméně již neobsahuje žádné informace o volební kampani, jejím vyúčtování, volebním týmu ani odkaz na volební účet.

Autor práce stejně jako u předchozí kandidátky realizoval neúspěšný pokus o vyžádání si dokumentů týkající se vyúčtování kampaně, proto byl omezený rozbor financování volební kampaně P. Sobotky proveden podle serveru „transparentní volby“.

Celková suma darů k 28. březnu 2013 odpovídala 16 405 627,01 Kč.

Graf č. 12: Rozložení veškerých příjmů na volební kampaň Přemysla Sobotky

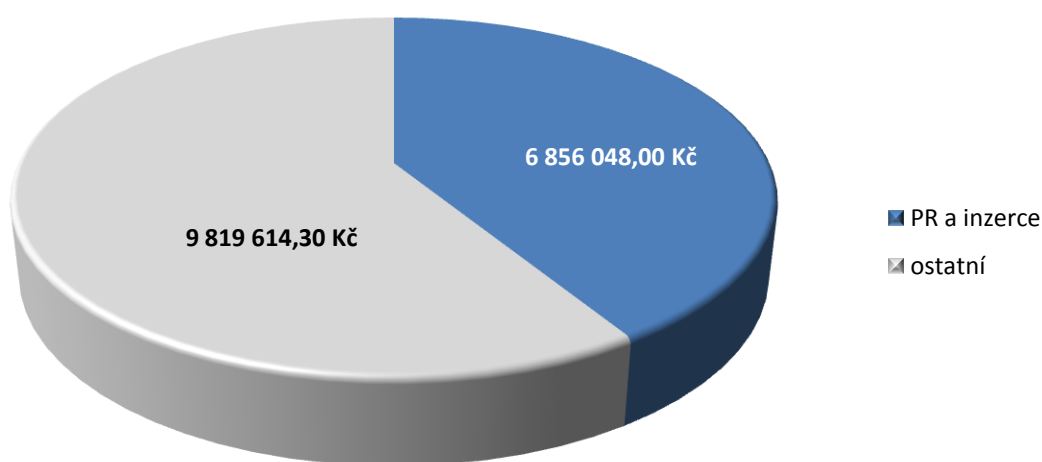

Zdroj: vlastní zpracování dle www.transparentnivolby.cz

Nejvýznamnější podporu kandidatury představoval příspěvek od ODS v hodnotě 14 430 000 Kč, tedy rovných 88 % ze všech darů. Finanční prostředky od fyzických osob tvořily pouhých 2,8 % (452 401,01 Kč) a dále kandidát přijal dary, které podle serveru „transparentní volby“ nešlo jednoznačně zařadit do některé z položek za 1 523 226 Kč, tedy 9,3 %. Poněvadž není k dispozici výpis z volebního účtu nebo jakýkoli jiný seznam

darujících, není možné zjistit, zda veškeré přijaté peněžní prostředky splňovaly zákonné podmínky potřebné pro identifikaci dárců.

Graf č. 13: Rozložení veškerých výdajů na volební kampaň Přemysla Sobotky

Zdroj: vlastní zpracování dle www.transparentnivolby.cz

Přemysl Sobotka za volební kampaň utratil celkem 16 675 662,3 Kč. I zde platí, že pokud platbu nebylo možné podle „transparentních voleb“ jednoznačně identifikovat, byla zařazena do položky „ostatní“. Tímto se zúžily nákladové položky pouze na dvě. Jednoznačné výdaje týkající se provozu kanceláře, dopravy, propagačního materiálu či mzdových nákladů se ve výpisu pravděpodobně neobjevily. Za PR spolu s inzercí kandidát vynaložil 41,1 % (6 856 048 Kč) a za položku ostatní 58,9 % (9 819 614,3 Kč). K 28. březnu 2013 náklady převyšují výnosy, je proto možné, že do výdajů jsou také započítané dary poskytnuté bezplatně.

5 Zhodnocení

Na základě provedené analýzy příjmů a výdajů finančních prostředků určených k financování volební kampaně bylo zjištěno, že všichni kandidáti dohromady přijali dary v celkové hodnotě 118 753 903 Kč a utratili 103 732 538,07 Kč, spolu s nepeněžitým plněním pak 128 700 068, 07 Kč. Největší podíl tvořily příspěvky od fyzických osob, které přijímali bez rozdílu všichni kandidáti (62 709 288 Kč, 52,8 %). Někteří kandidáti se zřekli finanční podpory od právnických osob, proto suma těchto darů dosahovala výrazně nižších hodnot (12 641 334 Kč, 10,6 %). Na druhé straně pět uchazečů o funkci prezidenta bylo členy určité politické strany, která svým kandidátům na volební kampaň poskytla nemalý obnos peněžních prostředků a ve třech případech takováto pomoc znamenala téměř jediný zdroj financí (41 880 000 Kč, 35,3 %). Zbylé dary, nejednoznačné pro zařazení podle organizace *Transparency Internationl* zaujímaly malou část z celkových příjmů (1 523 281 Kč, 1,3 %).

Nejnákladnější složkou výdajů byla PR dohromady s inzercí (59 259 026,64 Kč, 46%), přičemž inzerce zde měla větší podíl. Za inzerci utratili nejvyšší částky kandidáti s drahou volební kampaní, například K. Schwarzenberg, M. Zeman a další. Bezplatné dary a poskytnuté slevy, nebo-li nefinanční plnění se stalo druhou nejnákladnější položkou (24 967 530,04 Kč, 19,4 %), nepočítaje s poskytnutými slevami pro J. Fischera, u kterých není zřejmé, zda již nejsou započítány do nákladů. V závěsu se vyskytla položka propagačního materiálu, do které nejvíce investovali kandidáti s nepochybně levnější kampaní (23 508 732,74 Kč, 18,3 %). Náklady ostatní, které navýšil zejména P. Sobotka o významnou sumu, byly čtvrtou nejdražší položkou (13 106 608,27 Kč, 10,9 %). Mzdové náklady a odměny přiznal pouze K. Schwarzenberg a J. Fischer (5 563 705 Kč, 4,3 %). Provoz kanceláře s dopravou a například s pronájmem prostorů a vozidel představoval nejlevnější výdajovou položku (2 294 465,38 Kč, 1,8 %).

Při prováděném průzkumu příjmů a výdajů se dále sledovalo dodržování jednotlivých ustanovení zákona týkající se financování volební kampaně. Nicméně ve spěchu a na poslední chvíli přijatý prováděcí zákon o volbě prezidenta republiky obsahuje nedostatky, které například omezují provedení analýzy dodržování zákonných nařízení po uplynutí určité doby od voleb. Což se může jevit jako významná chyba, vzhledem k tomu, že se jedná o prestižní volbu. Na základě takové neúplnosti zákona nebylo možné provést

rozbor příjmů a výdajů a zhodnocení dodržování právních předpisů při financování volební kampaně u J. Bobošíkové, P. Sobotky a částečně u M. Zemana. V prováděcím zákoně chybí ustanovení o založení si internetové stránky za účelem informování veřejnosti o financování volební kampaně a o době po jakou by musela být taková internetová stránka přístupná. S tímto nedostatkem zčásti souvisí i problém zveřejňování závěrečného vyúčtování kampaně. Jelikož jedním ze základních východisek prováděcího zákona je transparentnost financování kampaní, předpokladem by mělo být podle názoru autora ustanovení prikazující umožnit přístup veřejnosti k vyúčtování po dobu pěti let (než se bude konat další regulární volba), nejlépe na webových stránkách kandidáta spolu s dalšími relevantními informacemi o volební kampani, přičemž ve vyúčtování by neměl chybět výpis z volebního účtu a popřípadě i předvolebního.

Dalším nedostatkem je případ, kdy poruší-li kandidát některé zákonné ustanovení o financování volební kampaně, může se pouze jiný kandidát na prezidenta domáhat u soudu, aby rozhodl, že došlo k porušení pravidel financování volební kampaně. To znamená, že iniciativa ze strany veřejnosti je vyloučena.

Transparentnosti financování volební kampaně by pomohlo ustanovení v zákoně týkající se nutnosti průběžně (například v intervalu jednoho týdne) zveřejňovat na svých internetových stránkách výpis darovaných částek spolu se všemi údaji potřebnými k jednoznačné identifikaci darujícího, aby bylo možné sledovat původ příjmů již během probíhající kampaně.

Častou praktikou kandidátů také bylo přijímání darů a placení svých závazků vůči dodavatelům dlouho po vyhlášení výsledku voleb ve sbírce zákonů a někteří kandidáti také dlouho po odevzdání vyúčtování financování volební kampaně mandátnímu a imunitnímu výboru Senátu. Zákon tyto praktiky nezakazuje, avšak pro dodržení průhlednosti financování kampaně by měla být konečná lhůta pro manipulaci s finančními prostředky na volebním účtu v zákoně ustanovena.

Vzhledem k těmto nedostatkům by měla v Parlamentu vyvstát iniciativa na jejich odstranění ještě před vyhlášením druhé přímé volby. Pakliže se tak nestane, řešením by se mohla stát iniciace změny zákona ze strany občanů formou petice podle zákona č. 85/1990 Sb., o právu petičním.

Opomene-li se kandidátka J. Bobošíková a kandidát P. Sobotka, u nichž v současnosti nelze určit, zda dodrželi všechny zákonem stanovená pravidla financování volební kampaně, můžeme prohlásit, že pouze J. Fischer jednoznačně porušil pravidla financování kampaně a to tím, že k manipulaci s peněžními prostředky využíval dva volební účty. Pochybnosti také vyvstávají u M. Zemana, který pravděpodobně využíval určité finanční zdroje dlouho před založením volebního účtu, avšak tyto prostředky se na volebním účtu nevyskytují. Poslední nejasnost se vyskytuje u J. Dienstbiera, který na svých internetových stránkách nezveřejnil seznam dárců se všemi identifikačními daty. Je možné, že seznam existoval, ale dnes už není součástí internetových stránek.

Pravdou je také, že všichni kandidáti, kromě V. Franze, nevrátili dary nesplňující podmínky nutné k identifikaci darujícího zpět dárci (J. Dienstbier určitou sumu vrátil, ale není zjištěné, zda vrátil všechny příspěvky bez údajů potřebných k identifikaci), nicméně ani jeden kandidát nevyužil tyto prostředky ke splacení svých závazků.

Další pravidla financování volebních kampaní, které ukládá prováděcí zákon, nebyla porušena. Kandidáti identifikovali odesílatele přijatých finančních prostředků, které využili k financování své kampaně. Limit maximální výše výdajů na kampaň žádný kandidát nepřekročil, ačkoli u J. Fischera panují určité pochybnosti. Podmínka vést o kampani účetnictví v plném rozsahu byla splněna, včetně dalších nařízení prováděcího zákona.

Financování volebních kampaní všech kandidátů bylo také prověřeno auditem, který provedla externí auditorská společnost APOGEO Audit s.r.o. vybraná mandátním a imunitním výborem Senátu. Audit zjistil některá formální porušení zákona, nicméně nedokázal poskytnout dostačující informace o tom, zda byly dodrženy všechny zásady transparentního financování kampaní kandidátů a to zejména kvůli zmiňované „děravosti“ prováděcího zákona (TRANSPARENCY INTERNATIONAL, 2013).

6 Závěr

Ačkoli akt přijetí ústavního zákona počítající se změnou způsobu volby prezidenta republiky přišel až po více než dvou desetiletích od první diskuze o jejím zavedení, dnes je již první přímá volba hlavy státu historií, což vytváří možnost zhodnotit její určitá hlediska.

Cílem této práce zaměřené na problematiku volby prezidenta České republiky bylo zjistit, zda kandidáti na prezidenta v posledních volbách v roce 2013 postupovali při financování volebních kampaní v souladu s platnými právními normami. Dílčí cíle pak měly za úkol přiblížit, jak jednotliví kandidáti na post hlavy státu využívali finančních prostředků určených k financování kampaně od počátku volební kampaně po zveřejnění jejího finálního vyúčtování a dále vyložit teoretická východiska pro institut prezidenta republiky se specifitějším zaměřením, zejména na systém ustavení tohoto orgánu.

Přijetím prováděcího zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky se kandidáti na funkci prezidenta museli podříditi přísnějším pravidlům financování volebních kampaní, než jakými se museli řídit v době nepřímé parlamentní volby. Nicméně na základě provedené analýzy samotný závěr praktické části práce dokazuje, že většina kandidátů tyto pravidla respektovala a postupovala při financování volební kampaně v mezích zákona. Jednoznačnou výjimku tvoří J. Fischer nerespektující nařízení prováděcího zákona o volebním účtu. Jisté pochybnosti existují u M. Zemana, který patrně nedodržel ustanovení o převedení na volební účet finanční prostředky, které získal před jeho založením a J. Dienstbier nezveřejnil seznam dárců se všemi identifikačními údaji požadující zákon, ovšem jak bylo poznamenáno, není jisté, zda takový seznam dříve neexistoval.

Prováděcí zákon ale disponuje určitými nedostatky, v jejichž důsledku v současné době není možné prozkoumat dodržování zákonných pravidel financování volební kampaně u J. Bobošíkové a P. Sobotky. Bylo by tedy vhodné zákon podrobit určité opravě, než nastane čas na druhou přímou volbu.

V praktické části je dále z hlediska dílčího cíle provedena analýza hospodaření kandidátů s finančními prostředky. Teoretická část demonstruje způsob a průběh volby prezidenta od vzniku Československé republiky po zavedení přímé volby v České republice, včetně způsobu volby hlavy státu ve Slovenské republice.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Odborná literatura

BROKLOVÁ, Eva. *Prezident Republiky československé : instituce a osobnost T.G. Masaryka*. V tomto souboru 1. vyd. Praha: Masarykův ústav AV ČR, 2001, 143 s. ISBN 80-86495-07-8.

GRONSKÝ, Ján. *Dokumenty k ústavnímu vývoji Československa*. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2002, 267 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0520-1.

GRONSKÝ, Ján. *Dokumenty k ústavnímu vývoji Československa*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000, 308 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0024-2.

HLOUŠEK, Vít. *Přímá volba prezidenta – český kontext*. In: NOVÁK, Miroslav, ed. a BRUNCLÍK, Miloš, ed. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech - Česká republika v komparativní perspektivě*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2008. 399 s. Bod. ISBN 978-80-7363-179-6.

HORVÁTH, Peter. Pavol JUHÁS. *Zavádzenie priamej voľby prezidenta na Slovensku a jeho dôsledky*. In: KUDRNA, Jan et al. *Ústavní postavení prezidenta republiky a způsob jeho volby*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2012. 173 s. Acta Universitatis Carolinae. Iuridica, 4/2011. ISBN 978-80-246-2670-3.

KOPEČEK, Lubomír. *Prezident v politickém systému Slovenska*. In: NOVÁK, Miroslav, ed. a BRUNCLÍK, Miloš, ed. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech - Česká republika v komparativní perspektivě*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2008. 399 s. Bod. ISBN 978-80-7363-179-6.

KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*. 2. Vyd. Praha: Leges, 2011. 223 s. Teoretik. ISBN 978-80-87212-95-0.

KROUPA, Jiří et al. *Soudobé ústavní systémy*. Vyd. 2., dopl. a upr. V Brně: Masarykova univerzita v Brně, 2001. 241 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; 259. ISBN 80-210-2520-4.

KUBÁT, Michal. *Přímá volba prezidenta v České republice?* In: KYSELA, Jan, ed. *Deset let Ústavy České republiky: východiska, stav, perspektivy: sborník příspěvků*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 423 s. ISBN 80-86432-45-9.

KUDRNA, Jan. *Přímá volba prezidenta – konec cesty trvající 23 let*. In: KUDRNA, Jan et al. *Ústavní postavení prezidenta republiky a způsob jeho volby*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2012. 173 s. Acta Universitatis Carolinae. Iuridica, 4/2011. ISBN 978-80-246-2670-3.

KYSELA, Jan. *Prezident republiky v ústavním systému ČR – perspektiva ústavněprávní*. In: NOVÁK, Miroslav, ed. a BRUNCLÍK, Miloš, ed. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech - Česká republika v komparativní perspektivě*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2008. 399 s. Bod. ISBN 978-80-7363-179-6.

KYSELA, Jan. *Výkonná moc jako objekt změn Ústavy ČR*. In: HLOUŠEK, Vít, ed. a ŠIMÍČEK, Vojtěch, ed. *Výkonná moc v ústavním systému České republiky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2004. 285 s. Sborníky; sv. č. 22. ISBN 80-210-3611-7.

PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. 1. díl, Obecná státověda*. Praha: Linde, 1998. 369 s. Vysokoškolské právní učebnice. ISBN 80-7201-141-3.

PAVLÍČEK, Václav. Jiří, HŘEBEJK. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář. 1. díl, Ústavní systém. 2., dopl. a podstatně rozš. vyd.* Praha: Linde, 1998. 772 s. *Zákony. Komentáře*. ISBN 80-7201-110-3.

PAVLÍČEK, Václav. *Teoretická koncepce Ústavy ČR*. In: KYSELA, Jan, ed. *Deset let Ústavy České republiky: východiska, stav, perspektivy: sborník příspěvků*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 423 s. ISBN 80-86432-45-9.

PAVLÍČEK, Václav. Ústavní právo a státověda. 1. vyd. Praha: Linde, 2001, 551 s. ISBN 80-720-1273-8

ŠEDO, Jakub, ed. *České prezidentské volby v roce 2013*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2013. 253 s., viii s. obr. příl. Politologická řada; sv. č. 42. ISBN 978-80-7325-325-7.

TABERY, Erik. *Hledá se prezident: zákulisí voleb hlavy státu*. Praha: Respekt Publishing, 2008. 451 s. Respekt. ISBN 978-80-903766-7-0.

ZIMEK, Josef. *Ústavní vývoj českého státu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1996. 177 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; č. 149 (č. 177 - dotisk). ISBN 80-210-1354-0.

7.2 Právní předpisy

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Zákon č. 9/1999 Z. z., ktorým sa mení a doplňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Z. z. v znění ústavného zákona č. 244/1998 Z. z.

Zákon č. 37/1918 Sb., o prozatímní ústavě.

Zákon č. 46/1999 Z. z., o spôsobe voľby prezidenta Slovenskej republiky, o ľudovom hlasovaní, o jeho odvolaní a o doplnení niektorých ďalších zákonov.

Zákon č. 71/2012 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění pozdějších ústavních předpisů.

Zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny.

Zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky.

Zákon č. 121/1920 Sb., kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky.

Zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky.

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

Zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky).

Zákon č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv

Zákon č. 460/1992 Z. z., Ústava Slovenskej republiky.

7.3 Internetové zdroje

BOČEK, Jan. Osm hříchů aneb analýza volebního účtu budoucího prezidenta Miloše Zemana. *Hospodářské noviny*[online]. 7. 2. 2013 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: http://blog.ihned.cz/c3-59261100-06b000_d-59261100-06b000_d-59261100-analyza-volebniho-uctu-milose-zemana

ČERNÝ, Ondřej. 1918. ČESKÝ ROZHLAS. *Český rozhlas: Volba prezidenta 2008* [online]. 2008a [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/prezident08/prezidentskevolby/_zprava/422519

ČERNÝ, Ondřej. 1920. ČESKÝ ROZHLAS. *Český rozhlas: Volba prezidenta 2008* [online]. 2008b [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/prezident08/prezidentskevolby/_zprava/422527

ČERNÝ, Ondřej. 1927. ČESKÝ ROZHLAS. *Český rozhlas: volba prezidenta 2008* [online]. 2008c [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/prezident08/prezidentskevolby/_zprava/422528

ČERNÝ, Ondřej. 1934. ČESKÝ ROZHLAS. *Český rozhlas: volba prezidenta 2008* [online]. 2008d [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/prezident08/prezidentskevolby/_zprava/427276

ČERNÝ, Ondřej. 1935. ČESKÝ ROZHLAS. *Český rozhlas: volba prezidenta 2008* [online]. 2008e [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/prezident08/prezidentskevolby/_zprava/424775

ČERNÝ, Ondřej. 1938. ČESKÝ ROZHLAS. *Český rozhlas: volba prezidenta 2008* [online]. 2008f [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/prezident08/prezidentskevolby/_zprava/424776

ČERNÝ, Ondřej. 1945. ČESKÝ ROZHLAS. *Český rozhlas: volba prezidenta 2008* [online]. 2008g [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/prezident08/prezidentskevolby/_zprava/427287

ČERNÝ, Ondřej. 1946. ČESKÝ ROZHLAS. *Český rozhlas: volba prezidenta 2008* [online]. 2008h [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/prezident08/prezidentskevolby/_zprava/424777

ČERNÝ, Ondřej. 1957 a 1964. ČESKÝ ROZHLAS. *Český rozhlas: volba prezidenta 2008* [online]. 2008ch [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/prezident08/prezidentskevolby/_zprava/427286

ČERNÝ, Ondřej. 1968 a 1973. ČESKÝ ROZHLAS. *Český rozhlas: volba prezidenta 2008* [online]. 2008i [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/prezident08/prezidentskevolby/_zprava/427285

ČERNÝ, Ondřej. 1989 a 1990. ČESKÝ ROZHLAS. *Český rozhlas: volba prezidenta 2008* [online]. 2008j [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/prezident08/prezidentskevolby/_zprava/427283

ČERNÝ, Ondřej. 1992 a 1993. ČESKÝ ROZHLAS. *Český rozhlas: volba prezidenta 2008* [online]. 2008k [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/prezident08/prezidentskevolby/_zprava/427281

Čísla. *Jan Fischer* [online]. 2012 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: <http://www.jan-fischer.cz/cisla>

HRUŠKA, Matěj. *V prieskume MVK sú favoritmi na druhé kolo s Ficom Procházka a Kiska* [online]. SME.sk. 27.1.2014 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z: <http://www.sme.sk/c/7080928/v-prieskume-mvk-su-favoritmi-na-druhe-kolo-s-ficom-prochazka-a-kiska.html>

Jan Fischer - financování [online]. © 2012 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.jan-fischer.cz/>

Jiří Dienstbier, kandidát na prezidenta České republiky [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: <http://www.dienstbier2013.cz/>

Karel Schwarzenberg - kandidát na prezidenta [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: <http://www.volimkarla.cz/>

KOPECKÝ, Josef. Zeman za kampaň na Hrad utratí mnohem víc, než tvrdil. A slibuje bombu. *IDNES.cz* [online]. 6. 9. 2012 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zeman-za-kampan-utratim-mnohem-vic-nez-sliboval-f5f-domaci.aspx?c=A120906_105309_domaci_kop

KUNŠTÁT, Daniel. Způsob volby, pravomoci a postavení prezidenta republiky: názory veřejnosti versus ústavní praxe [online]. 2005/1 [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/2005-1/zpusob-volby-pravomoci-a-postaveni-prezidenta-republiky-nazory-verejnosti-versus-ustavni-praxe>.

MEDIAN. *Prezidentský volební model: listopad - prosinec 2012*. 2012, 9 s. Dostupné z: http://www.median.cz/docs/preference_Prez_2012_11.pdf

Miloš Zeman - oficiální stránky [online]. © 2013 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.zemanmilos.cz/cz>

NĚMEC, Jan a Martin KUTA. *Vliv zavedení přímé volby prezidenta na politický systém*. [online]. 2009. [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=58574

POSLANECKÁ SNĚMOVNA. Důvodová zpráva k návrhu zákona o volbě prezidenta republiky, tisk č. 613 [online]. 2012, VI. volební období [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=613&CT1=0>

PPM FACTUM. Druhé kolo: Zeman-Fischer. *PPM Factum* [online]. 2013 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: http://www.factum.cz/520_druhe-kolo-zeman-fischer

Prezident.Roithova.cz [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: <http://prezident.roithova.cz/>

Prezidentka Táňa Fischerová [online]. © 2012 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://prezidentkatf.cz/>

SENÁT. *Senát Parlamentu České republiky: Informace o Senátu*. 2013. [online]. Dostupné z: http://www.senat.cz/informace/pro_verejnost/infocentrum/infocentrum_informace_o_senatu.php

SMETANKOVÁ, Daša. *Prezidentské volby na Slovensku 2014* [online]. Parlamentní institut. Červen 2014. [cit. 2015-02-21]. Dostupné z: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=99934

SRNOVÁ, Veronika. Zeman se ujal úřadu, chce bojovat proti kmotrům a setkávat se s lidmi. In: *Česká televize* [online]. 2013, 8. 3. 2013 [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/218028-zeman-se-ujal-uradu-chce-bojovat-proti-kmotrum-a-setkavat-se-s-lidmi/>

ŠŤASTNÝ, Jiří a Jan WIRNITZER. Poslanci schválili přímou volbu prezidenta, koalici pomohla ČSSD. In: *IDnes.cz* [online]. 2011 [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/poslanci-schvalili-primou-volbu-prezidenta-koalici-pomohla-cssd-phn-/domaci.aspx?c=A111214_092536_domaci_jw

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. Audit prezidentských voleb je nedůvěryhodný. *Transparency international – boj s korupcí* [online]. 2013 [cit. 2015-03-13]. Dostupné z: <http://transint.xred.cz/ti-audit-prezidentskych-voleb-neduveryhodny/>

Transparentní volby. *Přehled aktuálního financování kampaně Jany Bobošíkové* [online]. © 2015 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?financovani=prehled-aktualniho-financovani-kampane-jany-bobosikove>

Transparentní volby. *Přehled aktuálního financování kampaně Přemysla Sobotky* [online]. © 2015 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?financovani=prehledaktualnihofinancovani-kampane-premysla-sobotky>

Vladimír Franz Prezidentem [online]. © 2015 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://vladimirfranz.cz/>

Volba prezidenta republiky konaná ve dnech 11. 1. – 12. 01. 2013: Výsledek volby. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volba prezidenta republiky* [online]. 2013 [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>